

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 27 SEPTEMBER 1950

No. 1742

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
 F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).
 Redacteur-Secretaris: A. de Wit.*

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
 F. Versichelen.*

Gegevens over adressen; abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.

Voor de niet gesigneerde artikelen is de commissie van redactie verantwoordelijk.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	771
Sommaire, summaries	771
Inflatie en credietbeperving	769
De noodzaak van internationale prijsbeheersing ..	773
Europa: triomf van het functionalisme? door Prof. Dr H. Brugmans	773
De liberalisatie van de handel in wol en wollen producten in West-Europa door Mr B. J. M. van Spaendonck	775
De prijsvoorschriften en de vrijheid van Rijnvaart door Mr W. L. Sniijders	777
Le mouvement coopératif de consommation en Belgique door W. Serwy	778
Bedrijfseconomische notities: Stoomvaart Maatschappij „Oostzee“ door J. C. Brezel	781
Aantekening: De ontwikkeling van de wereldhandel in katoenen manufac- turen	783
Geld- en kapitaalmarkt	784
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Augustus 1950 door V. van Rompuy	785
Statistieken: Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	786
Bankstaten	787

DEZER DAGEN

begon in Nederland de nieuwe cursus economische politiek. Was de Troonrede nog vooral een herhalingsoefening, thans wordt de nieuwe stof aan de haast amechtige studerende voorgezet.

Het begint met de afspraken, door ondernemers gemaakt. Speciaal als deze over prijzen gaan zal daarover enigermate, door de Regering worden gewaakt. Een nota daaromtrent is aan de Tweede Kamer aangeboden; men mag hopen, dat in voortgezet debat deze materie nog meer uit de verf zal komen.

B. blijft de vanouds bekende bakker die zorgt voor ons brood. Ditmaal echter waren de bakkers, getroffen door een uitloper van de belastingpolitiek, zo bezorgd voor hun eigen brood geworden, dat zij tot een levée en masse kwamen. Zij bleken zich echter bewust van hun verantwoordelijke plaats in een op arbeidsdeling gegronde economie en zetten hun werkzaamheid voort.

De contrôle op het crediet is de derde in de rij. Voor Nederland ten dele een nieuwe stap, gepaard aan een bescheiden verhoging van het disconto; in internationaal verband gezien een zet, die op meer velden wordt gedaan. België was voorgegaan: in de Verenigde Staten werd door de leiding van het „Federal Reserve System“, dat de inflatie daar reeds aanwezig achtte, een maatregel in dezelfde geest genomen. De monetaire sfeer is geen separaat onderdeel, doch één der instrumenten, welke in het geheel van de politiek behoort. Het toevoegen van monetaire maatregelen in deflationistische geest is reeds daarom waardevol.

Dan is er de domper, die de Regering zette op de verwachtingen van hen, die meer dan f 3.600 's jaars in loondienst ontvangen. Het doortrekken van de loonsverhoging tot deze categorieën is afgewezen. De vrees, dat 's Rijks Schatkist dan holler zou gaan klinken, heeft hier de deksel doen toeslaan.

Excessen te voorkomen, dat is de kern van de politiek, zoals deze zich begint af te tekenen. Prijsopdrijving zal worden tegengegaan; een algemene prijzenstop wordt niet juist geacht; wel zal, als een enkel bericht juist is, een margestop gelden voor een bepaalde bedrijfstak als de textielbranche. En de kopers moeten zich natuurlijk ook beheersen; een markt wordt nog steeds tweezijdig bepaald.

INFLATIE EN CREDIETBEPERKING.

Inflatie is voor velen nog een monetair verschijnsel, nl. een stijging van het algemeen prijsniveau, waarvan de oorzaken „aan de geldzijde“ liggen.

Een overmatige voorziening van het verkeer met ruilmiddelen, een te grote geldstroom oefent een voortdurende druk in bovenwaartse richting op de prijzen der goederen en diensten uit; zo heeft zich in het verleden de inflatie,

al dan niet door prijsbeheersing en rantsoenering onderdrukt, voorgedaan en zo heeft men deze ook als een gevaar leren kennen.

Begrijpelijk was, dat men het dan ook in de eerste plaats als een verantwoordelijkheid van de monetaire autoriteiten zag om dit gevaar te keren. Deze monetaire autoriteiten zetelen bij De Nederlandsche Bank en op het Ministerie

(Zie verder blz. 772)

GEO. WEHRY & Co. N.V.

AMSTERDAM

Vestigingen: Djakarta (en 26 andere vestigingen in Indonesië), New York, Buenos Aires, Manchester, Londen, Brussel, Melbourne, Osaka, Nagoya, Singapore, Penang, Kuala Lumpur.

Agenten: in alle Zuid-Amerikaanse Staten

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam; Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

INSTITUUT VOOR SOCIAAL ONDERZOEK

VAN HET

NEDERLANDSE VOLK

(Nieuwe Hoogstraat 17, Amsterdam-C; Telefoon 35358)

Verschenen:

Eerste resultaten van een Statistische
Analyse van de loop der Geboortecijfers in Nederland

door Drs. T. van den Brink.

Prijs: f 3.50

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

◆ *Beschikbare krachten* ◆

Deviezen-technisch en Financiëel Expert

Heer, 45 jaar, met veeljarige ervaring op deviezen-technisch en financieel-technisch terrein in leidende functie in Indonesië zoekt gelijkwaardige positie in Nederland of elders. Hij bezit een zeer uitgebreide kennis op administratief en organisatorisch gebied bij scheepvaart, banken en andere grote ondernemingen. Zijn pensioen is verzekerd. Br. gaarne onder no. ESB 1837, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Groothandel

DEZE WEEK:

Nog geen oorlogseconomie

★ Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes en aanbiedingen van binnen- en buitenland.
Plaats voor export een aanbieding in de rubriek
TRADE OPENINGS.

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS SCHIEDAM

**KETTING
FORMULIEREN**

Lynco
FABRIEKEN

GRONINGEN TELEFOON 25318

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

IN DIT BLAD
ADVERTEERT
U
MET SUCCES!!

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Inflatie en Credietbeperking.

De noodzaak van internationale prijsbeheersing.

Het beloop der prijzen is tot het Koreaanse conflict teleurstellend geweest, vooral in Nederland. Nadien is de situatie nog moeilijker geworden. Een hoger peil der defensie-uitgaven betekent, tenzij verstandige maatregelen worden genomen, dat de kans op prijsstijging in de toekomst nog groter wordt. Daarom moet worden gestreefd naar een toestand, waarbij alle productiekrachten zoveel mogelijk worden gebruikt, de koopkracht zodanig wordt gereguleerd door belastingen, dat de prijzen geen te sterke neiging tot stijgen vertonen, en dat daarnaast als extra zekerheid internationale controle op de grondstoffenprijzen plaatsvindt, waarvoor een internationale organisatievorm moet worden gevonden.

Prof. Dr H. Brugmans, *Europa, triomf van het functionalisme?*

Het is onjuist en verwarrend een tegenstelling te maken tussen functionalisten en federalisten: de federalisten zijn óók functionalisten, doch zij zien en aanvaarden de staatkundige consequenties van hun functionalisme. De scheiding loopt tussen degenen, die inter- en degenen, die supra-nationaal denken. Het is niet verwonderlijk, dat de Raad van Europa in grote moeilijkheden is gekomen: het ontbreekt de Assemblée aan machtsmiddelen om een Europese economische politiek te voeren. Het gevolg is, dat Straatsburg onder velerlei vorm eigenlijk telkens weer hetzelfde probleem bespreekt: de vestiging van een politieke autoriteit met beperkte functies maar werkelijke macht. Wil Europa orde op zaken stellen dan is macht nodig, bovendien gezag onder bovengationale democratische controle. Eerst dan zal men de nationale plannen niet slechts kunnen maken, maar ze ook krachtig uitvoeren.

Mr B. J. M. van Spaendonck, *De liberalisatie van de handel in wol en wollen producten in West-Europa.*

Tijdens het internationale wolcongres, in Juni 1950 te Stockholm gehouden, werd een resolutie opgesteld, waarin o.a. wordt voorgesteld om de invoerrechten op wol en wollen producten geheel te elimineren en wel vóór het einde van 1954. De Nederlandse Regering heeft de inhoud der resolutie als een Nederlands voorstel binnen het kader van het plan-Stukker in de O.E.E.C. te Parijs aan de orde gesteld; aan het Textile Committee is thans opgedragen te bestuderen tot welke consequenties een algehele liberalisatie van de handel in wol en wollen producten in West-Europa zou leiden en welke maatregelen eventueel nodig zouden zijn om een dergelijke liberalisatie te verwezenlijken.

Mr W. L. Snijders, *De prijsvoorschriften en de vrijheid van Rijnvaart.*

In zijn arrest van 28 Maart 1950 stelt de Hoge Raad, dat prijsvoorschriften voor vervoer over de Rijn de vrijheid van Rijnvaart, zoals deze is gewaarborgd in de Rijnvaartakte, niet aantasten. De in dit arrest gevolgde gedachtegang is aanvechtbaar, omdat de toepasselijkheid van prijsregels op handelingen, vallende onder het begrip „Rijnvaart”, slechts met de vrijheid van Rijnvaart verenigbaar is, indien die regels niet hun aanknopingspunt vinden in aspecten van de betrokken handelingen, waardoor zij juist vallen onder het begrip „Rijnvaart”. Slechts bij wijze van noodrecht had de Hoge Raad de prijsvoorschriften boven de Rijnvaartakte kunnen doen prevaleren, doch hiervoor waren in de gegeven omstandigheden geen voldoende gronden aanwezig.

W. Serwy, *De ontwikkeling van de verbruikscoöperaties in België.*

SOMMAIRE.

Inflation et restriction de crédits.

La nécessité de contrôle international des prix.

Eu égard à la possibilité d'une augmentation prolongée des impôts, le pouvoir d'achat et de telle manière qu'une forte augmentation des prix soit exclue. En outre, une sécurité supplémentaire résiderait dans le contrôle international des matières premières.

Prof. Dr H. Brugmans, *En Europe, les solutions fonctionnelles triomphent-elles des résolutions juridiques?*

Le Conseil de l'Europe se trouve en face de difficultés, parce que l'Assemblée ne dispose pas de moyens pour imposer sa politique européenne en matière d'économie. Si l'Europe veut s'organiser elle doit instituer un pouvoir supra-national, sous le contrôle démocratique supra-national.

Mr B. J. M. van Spaendonck, *La libération en Europe occidentale du commerce de la laine et des articles en laine.*

Le congrès international de la laine qui a eu lieu en juin 1950 a rédigé une résolution dans laquelle on propose de supprimer complètement en Europe occidentale, avant la fin de 1954, les droits d'entrée établis sur la laine et les articles en laine. Le Comité du Textile de l'O.E.C.E. examine actuellement à quelles conséquences conduira pareille libération complète.

Mr W. L. Snijders, *La réglementation des prix et la liberté de la navigation sur le Rhin.*

L'auteur critique la conception du Hoge Raad, rendue par son arrêt du 28 mars 1950 et suivant lequel des prescriptions en matière de prix en ce qui concerne le trafic rhénan n'affectent pas la liberté de la navigation sur le Rhin.

W. Serwy, *Le mouvement coopératif de consommation en Belgique.*

L'auteur donne un exposé sur la valeur économique et sociale du mouvement coopératif de consommation en Belgique et son évolution dans le temps.

SUMMARIES.

Inflation and credit restrictions.

The necessity of international price control.

In view of possible further price-increases the purchasing power should be regulated by taxes in such a way that prices do not show a too strong tendency to rise and that, in addition, international control of raw materials provides extra security.

Prof. Dr H. Brugmans, *Europe, triumph of functionalism?*

The European Council is in difficulties since the Assembly lacks the powers to pursue a European economic policy. In this respect supernational authority under supernational democratic control is essential.

Mr B. J. M. van Spaendonck, *Liberalization of the trade in wool and wool products in Western Europe.*

The international wool congress of June 1950 has drawn up a resolution in which it is proposed to fully eliminate the import-duties on wool and wool products in Western Europe before the end of 1954. A study is now being made by the O.E.E.C. Textile Committee of the consequences of the suggested complete liberalization.

Mr W. L. Snijders, *Prices and free Rhine shipping.*

The writer criticizes the line of reasoning pursued by the Supreme Court in its judgment of March 28th 1950, to the effect that price regulations covering Rhine transports do not affect free Rhine shipping.

W. Serwy, *The development of co-operative societies in Belgium.*

A review of the economic and social importance of co-operative societies in Belgium and their development during and after World War II.

(Vervolg blz. 769)

van Financiën; het is voor onze beschouwing niet van overwegende betekenis, hoe tussen deze instanties de taken onderling verdeeld zijn en hoe de competentie-vraagstukken hier liggen.

Deze visie hield in, dat men het aannemelijk achtte, dat indien de monetaire autoriteiten hun plicht deden, hier mede ook aan de ontwikkeling van het algemeen prijsniveau, in stijgende richting grote beperkingen zouden zijn opgelegd.

Een dergelijke stijging zou dan immers „van de goederenzijde” moeten komen en deze zou daardoor goeddeels aanvaardbaar zijn.

Deze opvatting vindt men ook neergelegd in het 1e lid van art. 9 van de Bankwet 1948, waarin wij lezen: „De Bank heeft tot taak de waarde van de Nederlandse geld-eenheid te reguleren op zodanige wijze als voor 's lands welvaart het meest dienstig is en daarbij die waarde zoveel mogelijk te stabiliseren”.

Voor zover het de gevaren van de inflatie betreft; waartoe onze beschouwing zich bepaalt, zullen de maatregelen in het algemeen van tweeërlei aard zijn. Zij zullen in de eerste plaats een vermindering van inflatoire effecten van de huishoudingen van de Staat en de lagere publiekrechtelijke lichamen inhouden en voorts zullen zij er op gericht zijn de credietverlening der banken aan het bedrijfsleven in de hand te houden.

Heden ten dage moeten wij inmiddels ervaren, dat de geldwaarde aan een vrij continue depreciatie onderhevig is en zulks ook in landen, waar de monetaire autoriteiten in redelijkheid niet een te kort schieten ten aanzien van hun hierboven aangeduide taken kan worden verweten. Hier zijn duidelijk krachten aan het werk, welke met de gebruikelijke monetaire middelen eigenlijk niet kunnen worden geneutraliseerd.

In een nota over de prijsontwikkeling, welke door enkele Ministers — waaronder niet de ministeriële monetaire autoriteit — aan de Tweede Kamer is aangeboden, wordt aan deze krachten slechts onvolledig aandacht besteed.

In de eerste plaats gaat het hier om prijsstijging van uit het buitenland in te voeren goederen, waarvoor de bewindslieden de verantwoordelijkheid afwijzen. Inderdaad zou men hier nog met enige goede wil van een „oorzaak van de goederenzijde” kunnen spreken. Niet zonder bedenken is, dat de tweede factor, welke voor de prijsontwikkeling verantwoordelijk is, in de nota maar zwakjes wordt onderkend. Men verneemt iets over „ondernemersafspraken”, waartegen zo nodig zal worden opgetreden, maar de erkenning, dat het nauwste verband moet worden aangenomen tussen de prijsontwikkeling der laatste jaren enerzijds en anderzijds de omstandigheid, dat allerwegen op het gebied der prijsvorming automatische processen door organisatorische methoden worden vervangen, blijft achterwege. Het gaat hier niet om een aantal bedenkelijke ondernemersafspraken, maar om de omstandigheid, dat door de enorme beperking der prijsconcurrentie een der werkzaamste krachten, welke het beloop van het prijspeil en het inkomenspeil een zekere mate van evenwichtigheid waarborgt, uitgevallen is. De mens als economisch subject heeft geleerd zich overal in grotere en kleinere belangengroepen aan een te sluiten en zich door middel van deze systematisch en hardnekkig te verzetten tegen aanvallen op bestaande prijzen en lonen en voortdurend te streven naar hogere.

De georganiseerde economische macht drukt haar stempel op de loon- en prijsontwikkeling; daarbij weet men bovendien meermalen de steun der Overheid te verkrijgen. Tegenover deze gehele ontwikkeling staat de Overheid, die in beginsel de enige zou zijn, die in deze materie orde zou kunnen scheppen, thans nog onvoldoende toegerust. Zij is mede door een gemis aan ervaring en inzicht hier goeddeels door verrast.

De repercussies van deze wijziging van het prijsvormingsproces op het algemeen prijsniveau, zich uitende in een min of meer continue stijging hiervan, vermag de Overheid meermalen door haar beleid te verlangsamen; de hier

werkzame krachten zijn te sterk dan dat men de gevolgen hunner werkzaamheid zou kunnen ontgaan. Het is wel een tragische omstandigheid, dat in een tijd, waarin het groepsbelang als een bindend integrerend element in de Nederlandse samenleving als het ware officieel is erkend, de krachten der belangengroepen een ontbindende werking ten aanzien van de ontwikkeling van de prijzenstructuur en van het algemeen prijsniveau duidelijk demonstreren.

Het is begrijpelijk, dat de indruk post vatte, dat de monetaire autoriteiten bij dit proces goeddeels ter zijde bleven staan. Het was immers theoretisch wel denkbaar, doch practisch uitgesloten, dat deze door middel van een uiterst straffe begrotings- en credietpolitiek, door het verkeer naar geld te laten hongeren, de geschetste ontwikkeling zouden kunnen tegen houden of te niet doen. Zou ook de gewetensvolle monetaire autoriteit weinig anders kunnen doen dan het verkeer, zij het voorzichtig en bedachtzaam, de nodige ruilmiddelen verschaffen, om de omzettingen tegen de geldende prijzen te kunnen bewerkstelligen en de huishoudingen van de verder gewenste kasreserves te voorzien?

Gegeven een dergelijke geldpolitiek is het niet onjuist de prijsstijging als inflatie te bestempelen, omdat de prijsstijging tenslotte toch door de geldvoorziening wordt mogelijk gemaakt. Het heeft weinig zin meer om het begrip, zoals ook in officiële stukken nog wel geschiedt, te beperken tot de gevallen, waarin de prijsstijging als onmiddellijk gevolg van een notoir overdadige geldvoorziening kan worden beschouwd.

De jongste credietmaatregelen vestigen inmiddels de indruk, dat de monetaire autoriteiten een meer actief aandeel in de sociaal-economische politiek is toegedacht. De door De Nederlandsche Bank aangekondigde verhoging van het wisseldisconto en het promessendisconto met $\frac{1}{2}$ pCt en vooral ook de wijziging in de tot dusver gevolgde methode van uitvoering van het toezicht op de credietverstrekking der banken, getuigen van een bereidheid om een deel der verantwoordelijkheid voor de verdere ontwikkeling van het prijs- en loonniveau mede te dragen. De kwantitatieve betekenis van de discontoverhoging dient niet te worden overschat. Zij leidt tot een lichte verhoging van de debetrente der banken en zal stellig meer een psychologische uitwerking hebben dan dat de omvang der credietverstrekking op grond van calculaties hierdoor sterk zal worden beïnvloed. Belangrijker is het effect van het meer effectieve toezicht op het credietwezen. Tot nu toe werden de banken, hoewel ze de verplichting hadden voor ieder crediet boven f 50.000 goedkeuring aan te vragen, bij de toekenning hiervan geen moeilijkheden in de weg gelegd. Thans is voor iedere bank de liquiditeitsituatie gedurende een bepaalde basisperiode tot norm gemaakt in die zin, dat de in die tijd bestaande verhouding tussen het bedrag der opeisbare verplichtingen enerzijds en het totaal der kasmiddelen en het schatkistpapier anderzijds, behoudens een tolerantie-marge, niet ongunstiger mag worden. Dit betekent, dat het schatkistpapier gecorsoleerd is en door de banken dus niet meer als liquide reserve kan worden gebruikt. Hierdoor zijn deze instellingen plotseling van een situatie van welhaast eindeloze liquiditeit in een toestand gekomen waarbij zij ten aanzien van de ontwikkeling van de omvang van hun debiteuren bedachtzaam zullen moeten zijn. Toch moet ook de kwantitatieve betekenis van de tweede maatregel niet te zeer overdreven worden voorgesteld. De ontwikkeling van het debiteuren-cijfer der algemene banken is ook in het laatste jaar geenszins verontrustend geweest en ook het totale debiteurencijfer betekent in het geheel der Nederlandse credietverhoudingen niet zeer veel. Inmiddels is hier een belangrijk psychologisch effect denkbaar en ook uit dien hoofde mag men in de hierboven geschetste wankelende situatie voor de getroffen maatregelen waardering hebben.

DE NOODZAAK VAN INTERNATIONALE PRIJSBEHEERSING.

De kwestie van de prijsbeheersing is dezer dagen weer actueel.

Niet slechts is het beloop der prijzen, vooral in Nederland, na de devaluatie teleurstellend geweest, van een daling is ook na de liberalisatie van de internationale handel weinig te bespeuren geweest. Integendeel, de schaarse gegevens, die daarover bestaan, wijzen op een niet onbelangrijke stijging van het ondernemersinkomen, terwijl de prijsstijging in Nederland sterker is dan in de meeste andere landen. Zowel het publiek als de economist wordt daarbij getroffen door het aantal prijsafspraken, dat openlijk of stilzwijgend blijkt te bestaan. Vele handelaren klampen zich blijkbaar vast aan de herinnering aan de verkopersmarkt en men krijgt zelfs de indruk, dat zij prijsdaling als iets onfatsoenlijks beschouwen. Talrijk zijn de voorbeelden, waarbij aan de cliëntèle duurdere producten worden opgedrongen, of waarbij men goedkope producten niet wenst te leveren. Het voorbeeld van het bevroren vlees is een der duidelijkste. Er heerst een solidariteit bij het handhaven der prijzen, die een betere zaak waardig is. Prijsverlaging wordt beschouwd als „oorlog” en de bedrijvers er van worden met alle middelen, waarover men beschikt, bestreden.

Het is dan ook geen wonder, dat de roep naar prijsbeheersing thans door de consumenten en met name door de arbeidersorganisaties luide wordt aangeheven.

Inderdaad, niet slechts is het beloop der prijzen tot aan het Koreaanse conflict teleurstellend geweest, nadien is de situatie in dit opzicht nog moeilijker geworden. Door de Verenigde Staten is besloten, en de samenwerking van de Westeuropese landen is daarbij verkregen, om over te gaan tot een veel hoger peil der defensie-uitgaven. Dit betekent, tenzij verstandige maatregelen worden genomen, dat de kans op prijsstijging in de toekomst nog groter wordt. De eerste verstandige maatregelen zijn door de Regering der Verenigde Staten reeds aangekondigd, resp. genomen. Verdere zullen moeten volgen, waarbij met name wordt gedacht aan een zodanig peil der belastingen, dat de totale vraag naar goederen en diensten geen inflatoire werking kan uitoefenen. Zolang het nog niet zover is en naar onze mening zelfs indien het zover komt, zal daarnaast echter prijsbeheersing een noodzakelijk complement zijn, niet slechts voor het heden, maar ook en vooral voor de toekomst.

De Nederlandse Regering heeft tot nu toe weinig in uitzicht gesteld. Een gevoel van teleurstelling daarover is bij grote gedeelten van het publiek zeer merkbaar. Niettemin is het begrijpelijk, dat zij weinig in uitzicht kon stellen. Het apparaat toch ter beheersing van de prijzen was, op enkele sectoren van overigens belangrijke voedingsmiddelen na, afgebroken. En zelfs wanneer het apparaat er zou zijn, is het maar al te duidelijk, dat bijv. het werken met calculatieschema's niet altijd gegarandeerd prijsbeperkend werkt. Al te bekend zijn de mogelijkheden om in deze schema's kostenelementen in rekening te brengen, die bij vrije concurrentie onder de tafel vallen of matiger uitvallen. De techniek van de prijsbeheersing zal nog eens terdege onder de loupe moeten worden genomen, indien men zich van haar wil bedienen.

Verreweg de belangrijkste reden tot de houding van de Regering moet echter wel worden gezocht in de omstandigheid, dat de oorzaken der prijsbeheersing grotendeels buiten onze grenzen zijn gelegen. Het zijn vooral de prijzen van de ingevoerde grondstoffen en halffabrikaten, die hier oorzaak zijn van prijsstijging, ook van de afgewerkte producten.

Niettemin is het duidelijk, dat deze prijsstijging zeer ongewenst is. Zij is een verouderd middel om ruimte te maken voor de noodzakelijke defensie-inspanning. Onzes

inziens moet worden gestreefd naar een toestand, waarbij:

a. alle productiekrachten zoveel mogelijk worden gebruikt;

b. de koopkracht zodanig wordt gereguleerd door belastingen, dat de prijzen geen te sterke neiging tot stijgen vertonen;

c. dat daarnaast als extra zekerheid internationale controle op de grondstoffenprijzen plaatsvindt.

Inderdaad is de prijsbeheersing van de grondstoffen verreweg het belangrijkste. Zij kan geschieden op een overzichtelijke markt met betrekkelijk eenvoudige middelen, en is zij eenmaal een feit, dan zal de prijsbeweging der eindproducten eveneens gemakkelijker onder controle kunnen worden gebracht.

Zoals men ziet, stellen wij hierbij voorop, dat in de eerste plaats een regulering van de koopkrachtstroom plaatsvindt. Zonder deze regulering zijn de pogingen tot prijsbeheersing bij voorbaat tot mislukking gedoemd. Bij een zo belangrijke aangelegenheid dient men echter twee sloten op de deur te hebben. Vandaar, dat daarnaast prijsbeheersing door ons als noodzakelijk wordt beschouwd.

Prijsbeheersing van de belangrijkste grondstoffen behoeft de liberalisatie van het inter-Europees handelsverkeer in de geheel of gedeeltelijk afgewerkte producten niet te belemmeren. Het belangrijkste en meest gecompliceerde gedeelte van het handelsverkeer wordt zodoende niet beïnvloed en het voornaamste doel der liberalisatie: een meer efficiënte productie door grotere concurrentie voor die sectoren, niet in gevaar gebracht.

Voor de bedoelde prijsbeheersing zal een internationale organisatievorm moeten worden gevonden. Dit is inderdaad op het ogenblik het belangrijkste punt. In een luchtledig behoeven wij echter niet te werken. Het Charter van Havana kent de figuren van de goederenregelingen, terwijl ook de Food and Agriculture Organization zich reeds bij herhaling in het vraagstuk heeft verdiept. Tenslotte is er al de samenwerking op de tarwemarkt en de ervaring tijdens en na de oorlog opgedaan met de Combined Boards.

De vraagstukken zijn dus grondig bestudeerd. Het lijkt te brengen, binnen het kader van de Atlantische Raad.

Moge spoedig door een belangrijk initiatief de publieke opinie de geruststelling worden gegeven, die haar toekomt!

EUROPA: TRIOMF VAN HET FUNCTIONALISME?

Wij leven snel. Vier jaar geleden werden de Europese federalisten beschouwd als wereldvreemd; twee jaar later verweet men hun, open deuren in te trappen; vandaag is het duidelijk, dat de strijd voor een verenigd Europa grote obstakels te overwinnen heeft.

Ten aanzien van concrete vraagstukken gaan zich de standpunten aftekenen. Welke hoofdstromingen worden daarbij zichtbaar? Wanneer die vraag gesteld wordt, hoort men haar vaak aldus beantwoorden: tegenover elkaar staan de „functionalisten” en de „federalisten”, welke laatste ook wel „constitutionalist” worden genoemd, omdat men hen er van verdenkt, de allergrootste waarde te hechten aan de juridische vorm, aan de geschreven grondwet van een toekomstige Europese staat.

Wie de beide richtingen echter aldus aanduidt, maakt het zich te gemakkelijk. Het is met name niet waar, dat de federalistische groep zich vooral op de formele codificering zou hebben vastgelegd en minder belang zou hechten aan de oplossing der materiële problemen in de functionele sfeer. Zo is het bepaald niet. Wél echter is het zo, dat volgens federalistisch inzicht, elk economisch vraagstuk van betekenis, in de huidige situatie, onvermijdelijk leiden moet tot ernstige politieke consequenties. En eveneens geloven de federalisten, dat bij de doorbraak naar een Europese

economie — naar een „marché unique” — zulke reusachtige volksbelangen op het spel staan, dat slechts een krachtig bovennationaal gezag die nodige maatregelen kan doorzetten, welke nu eenmaal niet voor alle betrokkenen pijnloos zullen zijn.

Kort gezegd derhalve: de federalisten zijn óók functionarissen, doch zij zien en aanvaarden de staatkundige consequenties van hun functionalisme. Vandaar, dat zij met zoveel vreugde het plan-Schuman hebben begroet, omdat hier wel een *pool* van staal en ijzer werd voorgesteld, maar geen ruimte werd gelaten aan de illusie, dat zo iets zonder bovennationaal gezag kan worden bereikt. Trouwens, de principiële tegenstanders van dit plan hebben zich tegen een zó opgevat functionalisme dan ook terstond verzet met een beroep op de nationale souvereiniteit, welke inderdaad moet plaats maken voor een hogere.

Wanneer het dus onjuist en verwarrend is, een tegenstelling te maken tussen functionarissen en federalisten, waar loopt de scheiding dan?

Ze loopt o.i. tussen degenen, die inter- en degenen, die supra-nationaal denken. Het eerste standpunt is duidelijk en beginselvast uiteengezet door het bestuur van de Labour Party, in het befaamde „bruinboek”, *European Unity*, het manifest der anti-federalisten.

Volgens de Britse sociaal-democraten is de oude beproefde internationale werkwijze nog steeds de beste. Souvereine nationale regeringen treden met elkaar in betrekking en trachten tot een vergelijk te komen in zake litigieuze kwesties. Op die wijze worden verdragen afgesloten, die beter stand houden dan „illusoire federale constructies”, omdat de eerste hun bestaansgrond vinden in het wederzijdse belang en de tweede in een „idealisme”, hetwelk vermoedelijk niet duurzaam is. Hoogstens kan men regelmatig internationale conferenties houden volgens de stijl van de Volkenbond, waarbij parlementarisme en diplomatie een „mariage blanc” hebben afgesloten, hetwelk per definitie onvruchtbaar moet zijn. In elk geval mag nooit een lichaam, met politieke macht toegerust, zich stellen boven het gezag der nationale democratie: deze moet steeds het laatste woord houden. Aldus de Engelse doctrine.

De afwijzing van het plan-Schuman door Transport House was dan ook niet te wijten aan onvoldoende informatie in zake onderdelen: ze was de weloverwogen, principiële, verwerping van de mogelijkheid, dat een stuk Britse economie ooit kan worden ondergeschikt gemaakt aan een orgaan, welks beslissingen niet door Whitehall of het Parlement van Westminster te niet kunnen worden gedaan.

Wij voegen hieraan toe, dat een dergelijke beginselkeuze allerminst betekent, dat de Engelsen te kwader trouw zouden zijn of slechte partners bij het internationale overleg. Wij weten wel beter: ze kunnen soms *royaler* in de onderhandelingen zijn dan menig ander. Maar ze willen baas blijven in eigen huis en niet in de toekomst gebonden zijn aan beslissingen, waartegen ze eventueel zouden hebben geopponneerd. Zulk een gedachte is voor hen „properly unthinkable”, en ongetwijfeld denken de conservatieven in dit opzicht niet anders dan hun socialistische landgenoten. Beiden zijn wel bereid op een fatsoenlijke manier grensconflicten op te lossen, maar de grenzen devalueren willen ze niet.

Wat voor Groot-Brittannië geldt, is trouwens evenzeer van toepassing op de Scandinavische landen, waar de Atlantische en wereldwijd meer aanhangers tellen dan het Europese federalisme, dat speciaal bij de Latijnse volken veel weerklank vindt.

* *

In die omstandigheden kon het niet anders, of de op 5 Mei 1949 gestichte „Raad van Europa” moest in grote moeilijkheden komen. Was de eerste zitting, van verleden jaar, nog een succes door het simpele feit, dat althans een

indrukwekkend schijnbeeld gegeven werd van wat eens een Europese volksvertegenwoordiging worden kan — dit jaar was de sfeer geprikkeld en het resultaat mager.

Stellig, nagenoeg alle leden van de Raadgevende Vergadering hebben — dikwijls met grote welsprekendheid — hun misnoegen geuit over de inertie van het Comité der Ministers van Buitenlandse Zaken (waar, gelijk men weet, het vetorecht heerst). En deze aanval heeft tenslotte de gedachte doen triomferen, dat de strijd moet worden verplaatst naar de rationale parlementen, waar men althans over reële wetgevende bevoegdheid beschikt, en de eigen bewindsman „aan de tand kan voelen”, zoals het bij de parlementaire journalisten heet.

Ongetwijfeld betekent dit besluit een vooruitgang. Immers, tot dusver was het onmogelijk een Minister thuis aan te vallen over wat hij in Straatsburg mocht hebben gedaan of nagelaten: het Comité vergadert achter gesloten deuren en, aangezien de eenstemmigheidsregel er van kracht is, kan alles gemakkelijk worden geschoven op de brede rug van Ernest Bevin. Ontstaat echter een regulair debat tussen een Kamerlid en een Minister, bij de begroting van Buitenlandse Zaken, bij een interpellatie of misschien bij een initiatief-voorstel, dan zal over en weer kleur moeten worden bekend.

Een vooruitgang dus volgens hen, die de Europese eenheid willen, een vooruitgang in de richting van groter realisme — maar tevens een erkenning, dat de Raad van Europa vooralsnog niet in staat is, politieke geschiedenis te maken. Misschien zou dat anders worden, wanneer het Comité van Ministers toegeeft aan het verlangen van de Assemblée, en het vetorecht laat vallen. Bijzonder waarschijnlijk is dat echter niet, te minder omdat heel wat leden van de Raadgevende Vergadering zelf hier niet voor stemden.

Aangezien Straatsburg de wittebroodsweken nu achter de rug heeft en de Assemblée voortdurend pijnlijk haar eugen onmacht voelde, bleven ook de meer technische debatten beneden het peil van verleden jaar. Bestond er toen een serieuze wil, bij links en rechts, bij socialisten en anderen, om tot overeenstemming te komen, en de grote lijnen te trekken van een economische politiek, welke in het Europese kader het grootst mogelijke draagvlak kon hebben — thans bleek die bereidheid geslonken. Het élan is er uit en, houdt men het papier van de resoluties tegen het licht, dan is het of men een watermerk ziet met de woorden: „à quoi bon?”

Voor politiek is macht nodig, niet als doel, maar als onontbeerlijk middel, en de Straatsburgse debatten blijven platonisch als werden ze in het luchtledig gehouden. Het is uiteraard nuttig en instructief, te discussiëren over de inhoud van een Europese economische politiek, indien men er een voeren kon, maar, aangezien men de machtsmiddelen mist om er een te voeren, welke dan ook, yermoeit zulk een discussie gauw, niet slechts het publiek maar ook de sprekers zelf. Hun geprikkeldheid tegenover elkander vond haar oorzaak dan ook niet in het feit, dat men nu over concrete belangenkwesties de degenen kruisen moest, maar juist in het gevoel, waaraan niemand zich onttrekken kon, dat de preciese inhoud van een resolutie er niet zo heel veel toe deed, zolang de Assemblée geen wetgevende bevoegdheid heeft en geen uitvoerend orgaan naast zich om de genomen besluiten tot werkelijkheid te maken.

* *

Het gevolg van een en ander is, dat Straatsburg onder velerlei vorm eigenlijk telkens weer hetzelfde probleem besprak: de vestiging van een „politieke autoriteit met beperkte functies maar werkelijke macht”, zoals de formule luidde, in de politieke resolutie van verleden jaar.

Hetzij men de sociale kwesties bespreekt (waarbij onze landgenoot Serrarens de leiding had) en de wenselijkheid formuleert, dat de sociale voorzieningen zonder uniformering tot een gelijksoortig peil moet worden gebracht —

of dat men zich uitspreekt voor een commissie, die de naleving van enkele elementaire mensenrechten moet controleren — telkens en overal doemt de vraag op, wie voor de uitvoering van zulke vrome wensen verantwoordelijk is. En dan moet het antwoord luiden: niemand! Men kan proberen gelijktijdige acties in de verschillende landen te ondernemen en Straatsburg als een soort trepunt te doen fungeren, een laboratorium ter voorbereiding (misschien is dit een methode, al is ze zeer tijdrovend), maar vast staat, dat de Raad van Europa niet daarvoor werd gesticht en gedevalueerd zou zijn als hij daartoe werd teruggebracht.

Bovendien kan Straatsburg in die zin voor de eenwording van ons werelddeel zelfs gevaarlijk worden. Men zou dit apparaat anders gebruiken als doelpunt of in elk geval als een zuiver academische instantie, wier advies telkens kan worden gevraagd, als men iets op de lange baan wil schuiven, of een werkelijk federaal georiënteerd initiatief ontkrachten.

Iets daarvan speelde reeds dit jaar bij de bespreking van het plan-Schuman. Zelden was een economisch debat minder technisch dan dit! De vraag was allerm minst, met welke middelen men in de ijzer-, staal- en kolenindustrie een full employment-politiek kon voeren, of, welke conjunctuurpolitiek. De enige vraag, die centraal stond, was: Zullen de Fransen hun plan opgeven of niet?

Het merkwaardige was, dat daarbij de waarschijnlijkste aanval op het federale karakter van het Franse project niet kwam van Labour, maar van de sterkst Europees gezinde conservatieven, als MacMillan en Eccles. Deze laatste bevonden zich, met de tegenpartij, in de pool tot geen enkele prijs wilden zien teruggebracht tot een internationaal orgaan onder controle van Straatsburg (d.w.z. onder medezeggenschap der anti-federalisten) en anderszijds, hun landgenoten van de Regeringspartij, die voorlaarden, dat het plan zelfs in die gedevalueerde vorm voor hen nog onaanvaardbaar was.

Zo ziet het er naar uit, dat de Europese eenheid dus toch niet via Straatsburg komen zal (althans niet in de fase die nu aanbreekt), maar wel via de functionele weg, waarbij men echter niet terugschrikt voor de onstroombare consequenties. In zekere zin is dat op zijn minst een *Schönheitsfehler*, want thans dreigt het ontstaan van een aantal corporatieve parlementjes (vandaag de zware industrie, morgen de „groene pool” enz.), zonder centrale leiding. Ook tegenover de openbare mening is dat betreurenswaardig, want niemand zal zich daadwerkelijk interesseren voor zulke technische gremia, dan alleen de direct betrokkenen. Maar wat wil men? Als men gelooft, dat een versnipperd Europa geen kansen meer heeft op groeiende welvaart en reële veiligheid — wanneer men meent, dat het tijdperk der nationale staten historisch voorbij is — wanneer men het er voor houdt, dat alleen een verenigd Europa zich kan handhaven in deze tijd van continentale eenheden — dan moet men elk middel aangrijpen, dat althans de kernvraag aanpakt en een stuk centraal bovennationaal gezag schept in ons werelddeel.

Bovendien is er één grote coördinator in dit alles: de militaire noodzaak. Mochten de verschillende functionele „hautes autorités” zich afmatten in grensconflicten — ze hebben zonder uitzondering te maken met de Atlantische legerleiding en hopelijk ook met de Europese onderafdeling daarvan.

Wat dat was in Straatsburg weer merkwaardig, verheugend en ontmoedigend tevens: met grote meerderheid werd Churchill's voorstel aangenomen om een Europees leger te vormen onder democratische politieke controle.

Verheugend, omdat hier de eis van souvereiniteitsoverdracht werd gesteld voor het allerbelangrijkste terrein der nationale overheidsmacht. Maar tevens ontmoedigend, omdat dezelfde afgevaardigden, die zich uitspraken voor dit realistisch maar bijzonder radicale voorstel, later hun stem onthielden aan veel minder vèrgaande moties, wan-

neer het er om ging, het Comité van Ministers te kortwieken.

Misschien geschiedt er een wonder, wanneer de Assemblée weldra, op het eind van het jaar, opnieuw bijeenkomt, teneinde de reactie van de Ministers op de gedane aanbevelingen te bespreken. Gebeurt dat mirakel echter niet, dan is het waarschijnlijk, dat het evenwicht zich zal verplaatsen van Straatsburg naar de zetels van de „hautes autorités”, welke in de maak zijn: die van Schuman — en straks andere.

Wil Europa orde op zaken stellen dan is macht nodig, bovennationaal gezag onder bovenfunctionele democratische controle. Eerst dan zal men de functionele plannen niet slechts *maken*, maar ze ook krachtig *uitvoeren*. Daarop alleen komt het aan; de rest is literatuur.

Brugge.

II. BRUGMANS.

DE LIBERALISATIE VAN DE HANDEL IN WOL EN WOLLEN PRODUCTEN IN WEST-EUROPA.

In Augustus 1949 werd door de O.E.E.C. te Parijs het besluit genomen om een begin te maken met de vrijmaking van het handelsverkeer en werd bepaald, dat alle bij de O.E.E.C. aangesloten landen er toe over zouden gaan voor 50 pCt van hun import de quantitative restricties op te heffen.

October 1949 de eerste lijst van goederen tot stand, welke onbeperkt uit een aantal landen mochten worden geïmporteerd, welke lijst spoedig daarop werd uitgebreid door toevoeging van meerdere artikelen en door uitbreiding van het aantal landen, waarop de procedure van toepassing was.

Wat de Nederlandse wolindustrie betreft, ontwikkelde zich deze zaak zo, dat half Januari 1950 practisch alle artikelen, welke voor deze industrie van belang waren, onbeperkt konden worden geïmporteerd. Bovendien werden in diezelfde periode in een aantal andere landen, zoals Frankrijk en Engeland, de quantitative importrestricties op deze artikelen opgeheven.

Het bleek toen al gauw, dat de opheffing van de quantitative restricties in vele gevallen zonder veel praktische betekenis was en dat de hoge invoerrechten, welke in een aantal landen reeds van vóór de oorlog bestonden, hun volle uitwerking weer deden gevoelen.

De vraag kwam toen aan de orde, of niet een poging moest worden gedaan om door het front van allerlei beschermende maatregelen ten behoeve van de nationale economie in Europa heen te breken en om tot een grote Europese markt te komen.

Er bestaan in de wereld twee grote marktgebieden, waarin geen enkele restrictie met betrekking tot het handels- en betalingsverkeer bestaat, nl. de Verenigde gebieden kan de industrie daar de efficiency bij productie en afzet tot het uiterste opvoeren en op die manier de kostprijs van haar producten op een zeer laag niveau brengen.

Tussen deze gebieden ligt Europa, verdeeld in een aantal grotere en kleinere landen, met elk voor zich allerlei soorten belemmeringen ten aanzien van het internationale goederen-, diensten-, geld- en personenverkeer, alles gericht op de bescherming van de eigen markt, doch die het onmogelijk maken de productie en de handel zodanig te organiseren, dat met Amerika en Rusland kan worden geconcurrereerd.

Het is duidelijk, dat West-Europa met zijn sterk industrieel karakter en speciaal op export gerichte industrieën, en zijn groeiende, bevolking, welke een toedemere industrialisatie nodig maakt, alleen nog dan een toekomst

heeft, wanneer het er in slaagt even goedkoop of zo mogelijk nog goedkoper te produceren dan Amerika en Rusland. Daarvoor is een grote Westeuropese markt nodig, zonder enige interne restricties.

De mogelijkheid om dit punt op internationaal niveau aan de orde te stellen deed zich voor toen door de „Fédération Lainière Internationale” gevraagd werd agendapunten op te geven voor het XIXe Internationale Wolcongres, dat in Juni 1950 in Stockholm zou worden gehouden.

Een eerste bespreking van het door mij aan de orde gestelde probleem vond plaats in de vergadering van de Conseil de Direction van de Internationale Wolorganisatie, welke in Januari jl. in Parijs werd gehouden. In April vond een nieuwe bespreking van het bestuur van deze organisatie plaats, welke uitsluitend aan dit onderwerp werd gewijd.

Tijdens deze besprekingen werd door mij gesteld, dat, gezien de tussen de eerste en de tweede wereldoorlog opgedane ervaringen, gewerkt moest worden in de richting van een zgn. Open Conventie, gebaseerd op een vrij handelsverkeer in de ruimste zin van het woord, en met uitschakeling van de meest begunstigingsclausule, die hoe langer hoe meer een belemmering in plaats van een bevordering van een vrije handel dreigt te worden.

De besprekingen van April leidden tot een concept-resolutie, welke aan het Congres van Juni zou worden voorgelegd en die voorstelde de invoerrechten op wol en wollen producten binnen een tijdsverloop van 3 jaar geheel te elimineren door een geleidelijke vermindering per jaar met $\frac{1}{3}$.

Het Internationale Congres in Stockholm besteedde het grootste gedeelte van zijn tijd aan deze materie. Bij de op de inleiding van ondergetekende gevolgde zeer uitvoerige discussies bleek, dat de standpunten der verschillende landen zeer ver uiteen liepen en dat een juist begrip voor de noodzakelijkheid van een eenwording van Europa nog geenszins overal is doorgedrongen. Engeland, dat tijdens de besprekingen van de Conseil de Direction in April zich achter de toen opgestelde resolutie stelde, was thans niet meer bereid zover te gaan, terwijl landen met lage invoerrechten, zoals Denemarken, Zweden en Zwitserland van mening waren, dat van hen niet eenzelfde proportionele vermindering van rechten kon worden verlangd als van de landen met hoge rechten.

Het gevolg van een en ander was, dat de ontwerp-resolutie moest worden gewijzigd en uiteindelijk uiteen viel in twee afzonderlijke resoluties. De eerste, die eigenlijk niet meer is dan een onderschrijving van het standpunt, dat door de Internationale Kamer van Koophandel is ingenomen en neergelegd is in een aanbeveling aan de Raad van Europa te Straatsburg in Maart 1950, luidde als volgt:

„The 19th International Wool Conference assembled in Stockholm on the 15th and 16th of June 1950 having studied the document submitted by the International Chamber of Commerce to the Council of Europe at Strassburg on March 1950, declares that it fully approves the programme outlined in the five following points as the essential condition for the restoration of prosperity in Western Europe:

1. Free interchangeability of currencies;
2. Suppression of intra European quantitative restrictions;
3. Gradual reduction of customs duties within the area;
4. Progressive freedom of labour movements;
5. Restoration of an effective free-price mechanism;

recognises that points 1 and 2 are indispensable preconditions for the realisation of the 3 other objects and insists on the urgency of their realisation”.

Deze resolutie kreeg de steun van Duitsland, België, Frankrijk, Nederland, Italië, Engeland, Oostenrijk en Portugal.

Bij de stemming over deze resolutie onthielden zich van stemming Zwitserland, Argentinië, Spanje en Uruguay, terwijl Denemarken en Zweden meenden zelfs tegen deze resolutie te moeten stemmen.

De tweede resolutie, die gebaseerd was op de ontwerp-

resolutie van de Conseil de Direction, doch waarin meer rekening gehouden was met het standpunt van landen met lage invoerrechten, zoals hierboven bedoeld, luidde als volgt:

„In order to facilitate the realisation of the above mentioned point the International Wool Conference assembled in Stockholm on the 15th and 16th of June 1950 requests the Torquay Tariff Conference to give an interpretative ruling to par. 10 of article 24 of the General Agreement on Tariffs and Trade (G.A.T.T.) in such a way that most favoured nation rights shall not impede the formation of a free customs union between two or more countries even if it is limited to one single product;

and, confident that the 5 points proposed by the I.C.C. will be realised by the end of 1954 calls for the establishment of a European customs union for wool textiles free of all barriers before the end of 1954;

instructs all the national delegations to present the following proposal to their respective governments: wool textile tariffs shall be fixed to the following maximum levels between the participating countries:

in	cloth	yarn	Tops and other products intended for spinning or felt making
1951	15 %	8 %	4 %
1952	10 %	5 %	3 %
1953	5 %	2 %	2 %
1954	nil	nil	nil

specific tariff rates to be reduced by the same proportion after assessment of the incidence of protection which they provide; expresses the wish that the initiative in this courageous step will not only secure the support of all countries which recognise that maximum freedom of trade is the only effective way in which to save Western civilisation and peace itself”.

Vóór deze resolutie stemden alleen Duitsland, België, Frankrijk, Nederland, Italië. Blanco stemden Engeland, Argentinië, Oostenrijk, Spanje, Portugal, Zwitserland en Uruguay. Tegen stemden uiteraard ook nu weer Denemarken en Zweden.

Overeenkomstig het door de Nederlandse organisatie, t.w. de Algemene Vereniging voor Wolhandel en Wolindustrie in Nederland, in Stockholm ingenomen standpunt werd de resolutie door mij ter kennis gebracht van de Minister van Economische Zaken met het verzoek te willen nagaan op welke wijze tot een effectuering van de inhoud van deze resolutie zou kunnen worden gekomen.

Het was uiteraard zeer verheugend reeds na korte tijd te mogen vernemen, dat de Nederlandse Regering voornemens was de inhoud der resolutie als een Nederlands voorstel binnen het kader van het plan-Stikker in de O.E.E.C. te Parijs aan de orde te stellen, aan welk voornemen intussen uitvoering is gegeven.

Zoals bekend gaat het plan Stikker geheel in de richting van een branchegewijze benadering van de opheffing van alle handelsbelemmeringen, waarbij is voorzien in een Europees Integratie-Fonds, dat te vergaande consequenties van een algehele liberalisatie zou moeten opvangen.

Het wólplan paste geheel in dit raam en had bovendien het voordeel, dat gerekend kon worden op de instemming van de industrie in vier landen, t.w. België, Frankrijk, Italië en West-Duitsland naast Nederland, die toch een zeer belangrijk deel van de Westeuropese wolindustrie vertegenwoordigen.

De besprekingen in de O.E.E.C. in Parijs hebben er thans toe geleid, dat de Werkgroep no. 6 van het „Executive Committee”, dat belast is met de bestudering van de zgn. „S.P.P.-proposals”, zijnde de plannen Stikker, Pella en Petsche, aan het Textile Committee opdracht verleend heeft te bestuderen tot welke consequenties een algehele liberalisatie van de handel in wol en wollen producten in West-Europa zou leiden en welke maatregelen eventueel nodig zouden zijn om een dergelijke liberalisatie te verwezenlijken.

Bij de besprekingen in Nederland over dit onderwerp bleek reeds, dat een beperking van de liberalisatie tot wol en wollen producten tot moeilijkheden zou kunnen leiden, doordat de samenhang, welke in de tarieven van invoerrechten zit, zou worden doorbroken. Bovendien bleek,

dat bepaalde branches uit de textielindustrie, zoals bijv. de tricotage-industrie, die zowel wollen-, katoenen- als rayonartikelen vervaardigt, een algehele liberalisatie van de gehele textielsector gemakkelijker zouden kunnen verdragen.

Aan deze aspecten van het probleem zal het Textile Committee ingevolge de haar verstrekte opdracht eveneens aandacht moeten schenken, zodat in feite de studie zich tot de gehele textielsector zal uitstrekken.

Het resultaat, waartoe het Textile Committee komt, zal — naast onderzoekingen in andere sectoren, o.a. pulp en papier, dat eveneens in Parijs aan de orde is — kunnen dienen als materiaal voor de beantwoording der vraag, in hoeverre het plan-Stikker doorvoerbaar is.

Ofschoon dus nog geen directe gevolgen op het gebied van invoerrechten of anderszins van deze studie kunnen worden verwacht, bergt zij toch de mogelijkheid in zich om tot het gestelde doel te komen. Moge het de verschillende delegaties gegeven zijn tot een gunstig rapport te komen, zulks in het belang van de Europese en dus ook van de Nederlandse wolindustrie.

Tilburg.

Mr B. J. M. VAN SPAENDONCK.

DE PRIJSVOORSCHRIFTEN EN DE VRIJHEID VAN RIJNVAART.

Het zij mij vergund enkele opmerkingen te maken in aansluiting op de beschouwingen van Mr Fortuin en Mr Scheffer over het arrest, door de Hoge Raad op 28 Maart jl. gewezen, inzake de toepasselijkheid van de Nederlandse prijsvoorschriften op overeenkomsten tot vervoer over de Rijn in Nederland¹⁾.

Met Mr Fortuin ben ik van mening, dat in de door hem aangehaalde overwegingen de kern en tevens — salva omni reverentia — de zwakte van het arrest gelegen is.

De door Mr Fortuin eerst geciteerde overweging van de Hoge Raad komt hierop neer, dat eventuele consequenties voor de Rijnvaart van bepalingen, gegeven ter behartiging van belangen, die als zodanig buiten het terrein van de Rijnvaart liggen, uit hun aard geen inbreuk op de vrije Rijnvaart kunnen opleveren. Nu kan men vooreerst opmerken, dat de prijsvaststellingen in kwestie o.a. bepaaldelijk betrekking hadden op vervoer tussen twee plaatsen aan de Rijn (in de zin van de Rijnvaartakte), waarvan er een (nl. Renkum) te water slechts over de Rijn bereikbaar is. Dit punt treedt in het arrest nauwelijks aan de dag omdat de Hoge Raad zonder nadere motivering stelt in cassatie van de inhoud der prijsvaststellingen niet te kunnen kennis nemen. Van meer belang is echter het volgende.

De gedachtegang, hier door de Hoge Raad gevolgd, vertoont grote gelijkens met die, welke lange tijd door de Hoge Raad gevolgd is m.b.t. art. 7 der Grondwet (vrijheid van drukpers)²⁾. Ook toen de Hoge Raad „wet” in art. 7 als „wet in formele zin” opvatte, werden voorschriften van lagere organen, gegeven ter behartiging van belangen, die als zodanig los staan van de drukpersvrijheid, ook als zij de uitoefening van die vrijheid feitelijk beperkten, toelaatbaar geacht, mits het aanknopingspunt voor de beperking maar niet gelegen was in de inhoud der te openbare gedachten of gevoelens.

Prof. van den Bergh noemt als voorbeelden, dat, volgens de tot 1939 door de Hoge Raad gevolgde leer, bij gemeenteverordening mag worden verboden drukwerken te ver-

spreiden op bepaalde plaatsen en uren (bijv. met het oog op het openbaar belang van de veiligheid van het verkeer) of drukwerken aan te plakken aan huizen of bomen (met het oog op het openbaar belang van het aesthetisch aanzien), maar dat niet de inhoud der drukwerken als criterium voor de toepasselijkheid van dergelijke bepalingen mag worden genomen.

De vrijheid van drukpers, zoals deze grondwettelijk is gewaarborgd, bestaat dus hierin, dat het aanknopingspunt voor regelingen, welke het verspreiden of openbaar maken van gedrukte stukken op enigerlei wijze raken, niet gelegen mag zijn in de inhoud van die stukken. In de gewaarborgde autonomie t.a.v. de inhoud der stukken is de specifieke inhoud van het recht gelegen, waardoor het, ook als de feitelijke verspreiding van gedrukte stukken uit een oogpunt van andere belangen eventueel sterk beperkt wordt, toch reële toepasbaarheid en praktische betekenis behoudt.

De overwegingen nu, welke de Hoge Raad in het arrest van 28 Maart toepast, zouden opgaan wanneer de vrijheid van Rijnvaart, op overeenkomstige wijze als de vrijheid van drukpers, een specifieke inhoud zou hebben, die los staat van de feitelijke uitoefening van de Rijnvaart, omdat het alsdan denkbaar ware, dat regelingen, welke die feitelijke uitoefening beperken, toch de specifieke inhoud van de vrijheid van Rijnvaart niet zouden aantasten.

Als men echter, zoals de Hoge Raad doet, er van uitgaat, „dat de door de Rijnvaartakte gewaarborgde vrije vaart niet beperkt is tot het varen zelf, maar ook omvat hetgeen ter voorbereiding en uitvoering daarvan nodig is” betekent zulks niet anders dan dat vrijheid t.a.v. de feitelijke uitoefening van de Rijnvaart (in de aangegeven ruime zin) juist de specifieke inhoud van de vrijheid van Rijnvaart uitmaakt, zodat regelingen, welke die feitelijke uitoefening beperken, inbreuk maken op de door de Rijnvaartakte gewaarborgde vrijheid van Rijnvaart. Hieruit vloeit m.i. voort, dat, wanneer men de Rijnvaartakte als verbindend beschouwt, vooreerst speciaal voor de Rijnvaart gegeven regelingen (voor zover niet in de Rijnvaartakte voorzien) onwettig zijn, terwijl vervolgens regelingen, die niet speciaal voor Rijnvaart gegeven zijn, maar krachtens hun formulering mede op Rijnvaart kunnen slaan, daarop niet van toepassing zijn.

Volgens het hierbovenstaande kunnen dus geen speciale prijsvoorschriften gegeven worden voor vervoer over de Rijn; terwijl ook bepalingen als art. 5 van de Prijsopdrivings- en Hamsterwet 1939³⁾ en art. 1 van het Prijsvormingsbesluit 1941⁴⁾ op prijzen voor vervoer over de Rijn niet van toepassing zijn.

Het bovenstaande betekent echter geenszins, dat men, bij het uitoefenen van Rijnvaart, afgezien van in de Rijnvaartakte voorziene regelingen, boven en buiten iedere wet zou staan.

Immers, er zijn vooreerst de bepalingen van burgerlijk recht, die weliswaar ten deze niet van principieel belang zijn, daar ook het zgn. dwingend recht aan contractspartijen niet verhindert in onderlinge overeenstemming een van de betrokken rechtsregels afwijkende gedragslijn te volgen, dit in tegenstelling met door strafsancities ondersteunde regels. Het beroep, dat de Hoge Raad doet op dwingende bepalingen, die de contractsvrijheid beperken, is dan ook weinig gelukkig.

Van meer belang is, dat de vrijheid van Rijnvaart geenszins uitsluit, dat gedragingen, die vallen onder het begrip „Rijnvaart”, wel degelijk aan regelingen en normen onderworpen zijn, als het aanknopingspunt waardoor de gedragingen onder de betreffende regelingen vallen maar niet juist gelegen is in een aspect onder hetwelk zij „Rijnvaart” opleveren.

¹⁾ Houdende verbod van prijsopdriving.

²⁾ Houdende de verplichting prijzen van goederen en diensten te vormen in overeenstemming met de eiser, welke het algemeen belang, in het bijzonder m.b.t. de buitengewone omstandigheden, stelt.

¹⁾ Zie: „De Hoge Raad en de vrije Rijn” door Mr H. Fortuin in „E.-S.B.” van 12 Juli en 2 Augustus 1950 en de ingezonden stukken van Mr H. E. Scheffer in „E.-S.B.” van 2 en 16 Augustus 1950. Vgl. ook: „Vrije vaart op de Rijn” door Mr J. G. Sauveplanne in „E.-S.B.” van 28 Juni 1950.

²⁾ Vgl. de artikelen van Prof. Mr G. van den Bergh in Nederlands Juristenblad, jrg. 1939, blz. 723-730 en jrg 1946, blz. 353-357.

³⁾ De in 1939 plaatsgevonden wijziging van de leer van de H.R. m.b.t. art. 7 der Grondwet vloeit voort uit een gewijzigde interpretatie van het begrip wet en is voor de onderhavige kwestie niet van belang.

Als dus een schipper aan de Rijn goederen inlaadt, onder zodanige omstandigheden, dat het inladen het misdrijf van art. 310 Sr (diefstal) of medeplichtigheid aan dat misdrijf oplevert, kan hij zich niet er op beroepen, dat de vrije Rijnvaart vrijheid van inladen omvat, daar de norm, welke hij schendt, geenszins betrekking heeft op het inladen als zodanig, of anders uitgedrukt: daar het uit een oogpunt van het karakter van „inladen” als handeling, die valt onder het begrip „Rijnvaart”, volkomen accidenteel is dat deze handeling in dit geval schending van de in art. 310 Sr vervatte norm oplevert:

Daarentegen zou een beroep op de vrijheid van Rijnvaart wél opgaan tegen de toepasselijkheid van een algemeen prijsvoorschrift, zoals bijv. art. 5 van de Prijsopdrivings- en Hamsterwet 1939 op prijzen voor vervoer over de Rijn; daar de hierin vervatte norm, weliswaar niet in zijn formulering, doch in het veronderstelde geval uiteraard wel in zijn concrete toepassing, juist slaat op een aspect van de betrokken gedraging, t.w. de hoogte van de bedongen prijs, ten aanzien van hetwelk de Rijnvaartakte geacht moet worden regelingen uit te sluiten.

Maximumprijsvoorschriften voor vervoer over de Rijn zijn in strijd met de Rijnvaartakte omdat zij de vrijheid van Rijnvaart beperken, en wel niet alleen (zoals de Hoge Raad blijkbaar meent) voor de vervoerder, die tegen de voorgeschreven prijzen zijn bedrijf niet meer lonend kan uitoefenen, maar t.a.v. iedere vervoerder of verlader.

Aan de door Mr Fortuin geciteerde overweging, waarin gesteld wordt, „dat ten tijde van het tot stand komen der Herziene Rijnvaartakte de verdragsluitende partijen een ordening van het economisch leven als hierbedoeld — niet voor ogen heeft gestaan”, gaat een overweging vooraf die reden geeft om aan te nemen, dat de Hoge Raad op het oog heeft een ordening, die het gehele economisch leven omvat en die dus niet slechts, zoals de ordeningsmaatregelen die Mr Fortuin noemt, naar doelstelling en werkingsfeer tot de Rijnvaart beperkt zijn. Het is dan ook niet onjuist, wanneer de Hoge Raad stelt, dat een ordening als zij bedoelt aan de partijen bij de Rijnvaartakte niet voor ogen heeft gestaan, al hebben zij wel degelijk beoogd een tot de Rijnvaart beperkte ordening af te schaffen. Van veel belang is dit echter niet, daar ook in het kader van een omvattende ordening getroffen maatregelen, indien en voor zover zij op vervoer over de Rijn betrekking hebben, de vrije Rijnvaart aantasten.

In dit laatste en niet in het feit, dat een omvattende ordening niet aan partijen bij de Rijnvaartakte voor ogen heeft gestaan, ligt de reden waarom prijsvoorschriften voor vervoer over de Rijn in strijd zijn met de Rijnvaartakte.

Maar, zo zullen sommigen, onder hen Mr Scheffer, zeggen, wat had de Hoge Raad dan moeten doen? Had zij de prijsvoorschriften wegens strijdigheid met de Rijnvaartakte onverbindend moeten verklaren voor vervoer over de Rijn, aldus een „lek in de prijsvoorschriften” scheppende, analoog aan het „lek in de evenredige vrachtverdeling”, dat door de arresten van 1934 ontstond? Had zij zich op het standpunt moeten stellen, dat Taverne (die de arresten van 1934 mede gewezen had) in zijn noot in Nederlandse Jurisprudentie 1935, blz. 16 innam, dat nl. de jurist zich niet om de consequenties van zijn uitspraken mag bekommeren?

M.i. had de Hoge Raad, wanneer zij de consequenties van integrale handhaving van de vrijheid van Rijnvaart volstrekt onaanvaardbaar achtte, deze wel degelijk terzijde mogen stellen, doch dan uitdrukkelijk en niet met toepassing van een redenering, welke die vrijheid in schijn (maar niet meer dan in schijn) handhaaft. Hoe zou men een dergelijke stap (die ongetwijfeld een revolutionair karakter zou dragen) moeten verdedigen?

M.i. zou men kunnen betogen, dat de prijsvoorschriften, ondanks inbreuk op de vrijheid van Rijnvaart, voor vervoer op de Rijn gelden als noodrecht, daar het belang, dat geschaad zou worden door een „lek” in de prijsvoorschriften zwaarder moet wegen dan integrale handhaving van

de vrije Rijnvaart; t.a.v. deze vrijheid zou men bijv. vooreerst kunnen overwegen, dat zij in de omvang, waarin de Rijnvaartakte haar waarborgt, toch niet meer up to date is, *aangezien aan de partijen bij het tot stand brengen van de Rijnvaartakte een omvattende ordening van het economisch leven niet voor ogen heeft gestaan*; voorts zou men nog kunnen stellen, dat, waar de andere oeverstaten (met name Duitsland) de vrijheid van Rijnvaart niet meer integraal handhaven, ook Nederland niet meer tot integrale handhaving gehouden is, althans niet voor gevallen, waarin enerzijds integrale handhaving (door een „lek” in de prijsvoorschriften) tot ernstige schade voor de Nederlandse volkshuishouding zou leiden en waarin anderzijds de aantasting van de vrijheid niet tot noemenswaardige benadeling van buitenlanders kan leiden.

Om misverstand te voorkomen zij opgemerkt, dat het bovenstaande slechts bedoeld is om aan te geven hoe de argumentering van een uitspraak als de Hoge Raad gedaan heeft eventueel zou moeten verlopen; ik kan mij levendig voorstellen, dat menigeen ernstige bedenkingen zal koesteren tegen deze argumentering en ik zie er zelf diverse zwakke punten in: zo is het m.i. aan twijfel onderhevig, of eind 1948 de toestand van de Nederlandse volkshuishouding, speciaal uit een oogpunt van de handhaving van een redelijk prijspeil, nog zo critiek was, dat economische ordeningsmaatregelen geacht konden worden als „noodrecht” rechtskracht te hebben ondanks strijdigheid met internationale verdragen, terwijl ook de eenzijdige terzijdestelling van verdragsverplichtingen op grond van inbreuk door andere partijen op zich een bedenkelijk iets is, zeker nu Nederland (vgl. de stop bij Lobith) zelf op dit punt geen brandschoon geweten heeft.

Ik neig er dan ook toe in het onderhavige geval terzijdestelling van de Rijnvaartakte niet als gerechtvaardigd te beschouwen.

Uit een oogpunt van respect voor verdragen is het zeker aan te bevelen, dat men zich zoveel als maar enigszins mogelijk is, aan de Rijnvaartakte houdt zolang deze bestaat. Een zo vergaande en voorbehoudloze vrijheid van Rijnvaart als deze akte thans waarborgt is echter m.i. onder de huidige omstandigheden wel een aanmerkelijk anachronisme en m.i. zal men er op de duur niet aan ontkomen aan het begrip vrijheid van Rijnvaart een bescheidener inhoud te geven, waarbij het accent meer valt op vrijwaring tegen discriminatie, en waarbij voorts regelingen, die de vrijheid van Rijnvaart inperken, niet meer kortweg verboden worden, doch bijv. onderworpen worden aan de goedkeuring van een inter-statelijk orgaan, hetwelk dan zou moeten waarborgen, dat eventuele regelingen slechts in gemeen overleg tussen, en met inachtneming van de belangen van, elk der oeverstaten tot stand komen.

's-Gravenhage.

Mr W. L. SNIJDERS.

LE MOUVEMENT COOPERATIF DE CONSOMMATION EN BELGIQUE.

„Qui bien se connaît, bien s'aime” déclare le dicton populaire à propos des individus. Cela n'est pas moins vrai pour les communautés humaines et en particulier pour les organisations coopératives. Aussi n'est-il étonnant que dans notre pays comme dans d'autres, certains esprits se soient préoccupés d'apprécier l'importance numérique, le rayonnement géographique, la puissance économique des institutions coopératives.

Dès 1909, en Belgique, le Ministère de l'Industrie et du Travail, effectua une investigation générale portant sur les sociétés coopératives de toute nature existant dans le pays. Cet effort se renouvela en 1923. Mais les données recueillies ne constituaient qu'un aperçu incomplet et très fragmentaire de l'oeuvre de la Coopération en Belgique.

TABLEAU I.

Groupe de la	Nomb. de soc. consomm.	%	Nomb. de sociétaires	%	succurs.	%	Ventes frs	%
S.G.C.	40	38,8	305.726	53,6	1.137	49,3	661.812.680	57,5
Féd. Coop. Chrét.	29	28,2	70.575	12,4	865	37,5	86.939.295	7,5
Féd. Belge	33	32,0	172.555	30,3	100	4,4	370.878.223	32,2
Econ. Populaire	1	1,0	21.045	3,7	203	8,8	31.780.244	2,8
Totaux	103	100,0	569.901	100,0	2.305	100,0	1.151.430.442	100,0

Faute de recensements réguliers réalisés sous l'égide et l'autorité des pouvoirs publics, l'organisation nationale des coopératives socialistes de consommation procéda méthodiquement à l'élaboration d'une statistique des coopératives de toutes espèces et poursuit ce travail pendant 25 ans. L'oeuvre, bien qu'imparfaite, encore que dans le temps pas mal de lacunes aient été comblées et des erreurs rectifiées, inspira néanmoins l'Institut National de Statistique que recélaient le Mouvement Coopératif, il décida d'entreprendre une vaste enquête sur la situation et le fonctionnement des sociétés coopératives en Belgique. Sans vouloir entrer dans le détail des conditions dans lesquelles cette enquête fut menée, soulignons néanmoins qu'un effort méritoire a été fait notamment pour séparer dans les données recueillies celles ayant trait aux associations coopératives s'inspirant des principes de Rochdale, de celles qui les ignorent et partant, distinguant les vraies des fausses sociétés coopératives. C'est ainsi qu'à fin décembre 1946, il existait en Belgique 2.953 associations coopératives constituées en conformité avec les prescriptions d'une loi très libérale. De cet ensemble 2.217 organisations en activité étaient de vraies sociétés coopératives et 420 organisations actives relevaient de la catégorie des fausses sociétés coopératives. Les premières comptaient 997.405 membres, leurs chiffres d'affaires étaient de 37.062.073.000 frs et leur personnel occupé s'élevait à 31.781 unités. Quant aux secondes, elles avaient 5.146 membres, elles réalisaient 2.125.982.000 frs d'affaires et leur personnel occupé était de 7.100 unités.

Sur les 2.217 associations coopératives en activité il y avait 145 sociétés de consommation groupant 606.205 membres réalisant un total de 8.125 millions de francs d'affaires, et comptant un personnel de 7.189 unités.

Sans donner aux chiffres qui précèdent une rigueur mathématique qu'ils ne peuvent avoir, ils permettent néanmoins de constater que la grande majorité des associations coopératives en Belgique s'inspirent dans leur fonctionnement des principes rochdaliens; que, bien qu'en petit nombre, les sociétés coopératives de consommation rassemblent des effectifs constituant environ $\frac{2}{3}$ de l'ensemble des coopérateurs groupés dans les organisations coopératives de toutes espèces, mais que leurs activités économiques atteignent un peu plus de $\frac{1}{5}$ de celles de l'ensemble des sociétés de toute nature.

Par ailleurs, le rayonnement des coopératives de consommation se marque par le nombre de filiales répandues dans le pays, soit 1.556 dont 1.488 relèvent de 18 sociétés coopératives. Ceci marque le degré de concentration déjà très poussé dans l'organisation des coopératives de consommation.

Quant à la répartition géographique, la Coopération de Consommation est le plus développée dans les 4 provinces wallonnes (59 sociétés réalisant des ventes de 1.155 millions de francs). Dans les 4 provinces flamandes, 66 sociétés vendent pour 506 millions de francs tandis que 21 sociétés dans le Brabant font 466 millions de francs d'affaires.

Enfin, il est typique de constater que c'est principalement dans le domaine des coopératives de consommation que s'est développée une organisation coopérative au second degré par la constitution de groupements fédéraux à caractère national. En fait, trois groupements fédéraux se révèlent: la Société Générale Coopérative, la Fédération Nationale des Coopératives Chrétiennes et la Fédérale de Belgique, tous trois ayant siège à Bruxelles.

En 1946, ces trois fédérations rassemblaient les activités de 115 sociétés sur les 145 sociétés coopératives de consommation apparues au recensement de l'Institut National de Statistique. Elles groupaient plus de 600.000 membres et réalisaient des activités économiques dont la valeur atteignait plus de 2 milliards de francs.

Ainsi se trouve estimée d'une manière générale la place occupée par la Coopération de Consommation dans l'ensemble des sociétés coopératives existant en Belgique et quelques unes de leurs caractéristiques soulignées.

Mais il importé de serrer le problème de plus près pour en apprécier mieux les aspects. C'est en considérant particulièrement les données relatives aux groupes fédéraux nationaux qu'apparaîtra d'une manière plus précise la valeur économique et sociale du Mouvement Coopératif de consommation en Belgique et son évolution dans le temps.

Toutefois, en dehors des dites Fédérations nationales, il faut signaler parmi les sociétés coopératives de consommation isolées, *l'Economie Populaire à Ciney*, est sans doute la plus importante parmi cette catégorie et forcément il convient de tenir compte des éléments qu'elle apporte dans l'ensemble considéré.

Remarque encore que la *Société Centrale Coopérative*, la *Fédération Nationale des Coopératives Chrétiennes* et *l'Economie Populaire* sont affiliées à l'A.C.I., la première depuis 1902, la seconde depuis 1948 et la troisième depuis 1946. A la veille de la seconde guerre mondiale en 1939, quelle était la situation de ces organisations?

Le tableau en donnera l'image.

Les organisations nationales fonctionnant en tant que Magasin de Gros enregistraient les ventes ci-après:

Société Générale Coopérative	203.421.118	%
Fédérale de Belgique	56.257.266	27,3
Total	259.678.384	100

soit 22,6 p.c. du chiffre de ventes au détail des deux groupements en cause.

Vint la guerre qui, pour la deuxième fois en un quart de siècle, s'abattit sur notre pays avec son cortège de ruines, d'atrocités, de pleurs et de sang. La barbarie submergea le pays en quelques jours. Et les coopérateurs de plus de 40 ans se souvinrent des cruels désastres que subirent leurs institutions lors de la guerre de 1914-18. Sans doute à l'invitation des autorités belges dans certaines régions, des évacuations massives de population avaient été prévues et les organismes, qui devaient en assurer le ravitaillement, et les organisations, qui devaient être assurés à procéder à l'émigration de leurs services commerciaux vers les centres choisis pour le transfert des dites populations. Mais l'ouragan de fer et de feu fut si violent et si rapide que les plans préparés à cette fin furent inapplicables et, tandis que s'uyaient les populations apeurées par l'invasion, la plupart des dirigeants du mouvement demeurèrent à leur poste, sachant qu'après la tempête, la nécessité de venir en aide aux populations affamées et dénuées de tout s'imposerait, sans nul doute. A ce devoir social, la Coopération ne faillit point. On peut même affirmer qu'il fut le guide constant qui inspira toute l'action économique des sociétés coopératives tout au long des cinquante-deux mois d'une occupation lourde de soucis féroces. Maintenir

TABLEAU II.

Groupe de la	Sociétés	%	Sociétaires	%	Succursales	%	Ventes frs	%
S.G.C.	39	39,8	347.928	55,7	1.099	48,8	1.811.827.658	55,4
Féd. Nie C. Chr.	26	26,5	60.626	9,7	807	35,8	318.023.021	9,7
Féd. Belgique	32	32,7	180.870	28,3	88	3,9	924.562.211	28,3
Econ. Popul.	1	1,0	35.373	5,7	258	11,5	215.099.271	6,6
Totaux	98	100	624.797	100	2.252	100	3.269.512.171	100

en fonction l'organisation coopérative, et la mettre au service des populations fut la préoccupation dominante de tous ceux, qui, à travers vents et marées, guidèrent les destinées de la Coopération Belge.

Au cours des quatre années qui s'écoulèrent sous l'occupation ennemie, les sociétés coopératives de consommation restèrent étrangères à l'élaboration et au fonctionnement du système d'organisation de l'économie inspirée d'Outre Rhin.

En tant qu'organisations économiques, elles subirent ce régime d'ordre nouveau et eurent toutes les peines du monde à maintenir leurs positions dans le domaine de la distribution.

Malgré ce régime qui les vinculait dans l'accomplissement de leur mission économique traditionnelle, les sociétés coopératives se sont efforcées de poursuivre le ravitaillement de leurs membres et de la population dans le cadre des multiples dispositions légales prises par les autorités belges. Elles s'abstinrent de toute pratique illicite et chaque fois qu'elles le purent, elles luttèrent contre le „commerce noir” des produits essentiels à la vie de nos populations.

Il en résulta pour elles une chute de leurs chiffres d'affaires et une réduction de leur clientèle. Tout au contraire, la très grosse majorité pour ne pas dire la totalité des commerçants privés, eurent moins de scrupules.

L'amointrissement des ventes provoqua l'aggravation des conditions onéreuses d'exploitation, d'autant plus que d'une part les marges bénéficiaires en maintes occasions avaient été strictement réglementées par voie d'arrêtés et que, d'autre part, les frais fixes ou proportionnels s'étaient généralement accrus.

Cette situation amena les sociétés à suspendre mais non à renoncer à l'application de la ristourne du trop-perçu, à la fois par souci de prudente gestion, et pour la raison psychologique que les consommateurs ne lui attachaient plus la même importance qu'auparavant. D'ailleurs, la réglementation économique en vigueur rendait „stérile” le principe de la ristourne.

Mais si la vie commerciale et industrielle des institutions coopératives avait été influencé défavorablement par les événements de guerre, nous devons constater avec un certain réconfort que dans l'ensemble leur structure n'était pas été fortement entamée.

Du point de vue administratif, les organes de gestion des sociétés coopératives assumèrent la responsabilité et l'exécution des actes nécessités par leur vie économique et sociale au prix de grandes difficultés et de sacrifices.

On essaya de maintenir vaille que vaille le contact avec les sociétaires, mais aucune activité sociale ou de propagande ne put être menée, les coopératives se refusant de les soumettre à l'approbation des autorités occupantes.

Au cours de l'année 1942, toutes les sociétés coopératives de consommation par le truchement de leurs organisations nationales furent mises progressivement sous „Verwaltung” allemand. Grâce à l'habileté et à la fermeté des dirigeants des dits organismes, les conséquences de cette mise sous tutelle furent limitées mais cela leur coûta plus de 5 millions de francs.

On le voit, la Coopération de consommation animée de l'esprit de la Résistance essuya de lourdes pertes au cours des années que dura la seconde guerre mondiale. Beaucoup était perdu, mais l'honneur était sauf. Aussi, c'est avec enthousiasme et foi en sa propre destinée que le mouvement coopératif accueillit la libération que lui apportaient les

vallants soldats des Nations-Unies. Mais la liberté recouvrée, notre pays dut faire face à des tâches très lourdes: participation active à l'effort de guerre contre l'Allemagne, reconstruction de son organisation économique.

Des tâches considérables confrontèrent les sociétés coopératives de consommation: réparation des dommages subis, réapprovisionnement de leurs magasins, rééquipement de leurs installations, de leurs moyens de transport, reprise des contacts avec leurs membres, recherche des moyens financiers indispensables.

Peu à peu, le mouvement coopératif de consommation remonte la pente, en lutte constante avec le commerce privé qui réclame la liberté des transactions sans guère se soucier des intérêts des consommateurs.

Le redressement progressivement réalisé s'illustre par les chiffres ci-après:

A. Société Générale Coopérative (40 sociétés).			
année	sociétaires	succursales	ventes frs
1944	311.330	1.018	574.172.669
1945	314.678	1.026	941.510.972
1946	327.600	1.052	1.526.211.463
1947	339.231	1.079	1.574.597.980
B. Fédération Nationale des Coopératives Chrétiennes (29 sociétés)			
1944	—	765	74.931.013
1945	—	757	96.435.717
1946	—	750	158.346.266
1947	60.626 ¹⁾	764	216.955.045
C. La Fédérale de Belgique (33 sociétés)			
1944	171.667	90	164.283.507
1945	171.305	90	223.220.507
1946	176.082	90	478.508.462
1947	177.105	87	643.197.552
D. L'Economie Populaire (1 société)			
1944	23.061	208	39.135.188
1945	23.610	222	67.820.099
1946	28.007	252	130.973.369
1947	32.279	255	178.284.098

Par ailleurs, les activités des *magasins de gros*, accusent les données ci-après:

Années	S.G.C. frs	Fédérale Belgique frs
1944	134.613.485	9.126.748
1945	260.576.124	16.361.811
1946	413.907.521	34.186.161
1947	556.061.136	54.410.710

L'examen des chiffres ci-dessus comparés à ceux de 1939 témoignent combien à l'époque de la libération, la vitalité du mouvement coopératif de consommation avait été compromise par la période de guerre: réduction du nombre de débits, des chiffres d'affaires. Dans certains secteurs, on repartait quasi à zéro.

A dix ans d'écart, en 1948, qu'est devenue la situation des organisations coopératives de consommation appartenant aux groupements précités? Voici ce que répondent les chiffres (voir tableau II).

Quant aux *magasins de gros*, leurs positions ressortaient comme suit:

	frs	%
S.G.C.	593.584.493	89,4
Féd. Belgique	70.644.519	10,6
Total	664.229.012	100

soit 20,3 p.c. du chiffre des ventes au détail des deux groupements cités.

La comparaison des tableaux récapitulatifs de 1939 et de 1948 permet de constater à cinq sociétés près:

- 1°) que le nombre de sociétaires s'est accru de 54.896 unités ce qui est très modeste;
- 2°) que le nombre de débits en 1948 n'a pas encore atteint le chiffre de 1939;
- 3°) que les ventes se sont accrues de 2.118.081.729 frs passant à l'indice 284,0 alors que les prix de détail ont un indice moyen de 393,4 en 1948;
- 4°) que le pourcentage des ventes en gros pour les fédérations considérées passe de 22,6 p.c. à 20,3 p.c.
- 5°) qu'au point de vue du nombre des succursales et du chiffre des ventes, la *Fédération Nationale des Coopératives Chrétiennes* et l'*Economie Populaire* marquent un certain progrès dans la proportion des données fournies par les quatre organisations.

Ces quelques constatations font apparaître la nécessité pour les coopératives de consommation de redoubler leurs efforts pour reconquérir le terrain perdu au cours de la guerre. A cet égard, deux tâches paraissent être essentielles: accroître les moyens financiers des sociétés coopératives par une politique de développement des capitaux propres et des réserves afin de pouvoir donner à leurs entreprises commerciales et industrielles l'extension nécessitée par la satisfaction de tous les besoins des consommateurs et consacrer l'amélioration de la technique de leurs services; multiplier les efforts de propagande et d'éducation pour recruter plus de membres et en faire des coopérateurs conscients de leurs devoirs et de leurs intérêts réels.

C'est dans la mesure où ces efforts seront accomplis que l'on peut espérer assurer aux masses populaires de Belgique la généralisation des bienfaits d'une économie coopérative génératrice de Justice et de Paix.

WILLY SERWY.

BEDRIJFSECONOMISCHE NOTITIES.

STOOMVAART MAATSCHAPPIJ „OOSTZEE“.

„Either a prince or a pauper“. Deze kwalificatie, die gewoonlijk wordt gebruikt om de wisselvalligheden van de resultaten der ijzer- en staalindustrie aan te duiden, kan met slechts weinig modificatie op de scheepvaart worden toegepast. Het spreekt wel van zelf, dat de analogie niet op toeval berust. In beide bedrijfstakken vormt de exploitatie van een relatief zeer belangrijk vast actief de kern der bedrijfsvoering. In beide gevallen ook is dit vast actief in tijden van slappe practisch niet voor andere aanwendingsmogelijkheden bruikbaar, zodat de hoge vaste kosten dan grotendeels ongedekt blijven. Omgekeerd is in perioden van gunstige conjunctuur een snelle uitbreiding van de capaciteit onmogelijk, waardoor de prijzen sterk kunnen oplopen.

Wat de scheepvaart betreft is speciaal de gang van zaken in de wilde vaart steeds aan hevige fluctuaties onderhevig geweest. De lijnvaart kon zich hieraan gedeeltelijk onttrekken door verscheidene onderlinge afspraken (conferenties), geldend voor de tarieven op bepaalde routes.

Een treffend beeld van de hier besproken wisselvalligheid en tevens een kwantitatief inzicht in enkele vraagstukken, welke de Nederlandse scheepvaart raken, wordt verkregen bij bestudering van de jaarverslagen der Stoomvaart Maatschappij „Oostzee“, welke onderneming zich met de algemene vrachtaart bezig houdt.

Gedurende haar drie en vijftig jarig bestaan, munten vooral de perioden 1915 t/m 1920 en 1946 t/m 1949 uit door zeer gunstige, de periode 1930 t/m 1935 door ongunstige resultaten.

Hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat de vloot in deze jaren niet steeds dezelfde omvang bezat (zie de laatste kolom van tabel 1).

TABEL 1.

Resultatenrekening. (× f 1.000)

	Saldo expl. vloot	Winst vóór afschrijving	Winst na afschrijving	Vloot × 1.000 ton d.w.
1915 t/m 1920 ¹⁾	1.948	1.999	1.582	30
1930 t/m 1935 ¹⁾	79	— 67	—146	70
1938	905	807	542	85
1939	1.045	938	638	79
1940 t/m 1945 ¹⁾	809	673	548	42
1946	2.114	2.039	1.939	62
1947	4.326	4.140	3.340	62
1948	3.493	3.367	2.567	81
1949	3.377	3.257	2.657	81

¹⁾ Jaargemiddelde.

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat het bruto-exploitatie-saldo zich in 1948 en 1949, ondanks de daling der vrachtprijzen, die toen plaatsvond, op een relatief gunstig niveau kon handhaven en ruim het drievoud van de jaren 1938—1939 bedroeg.

Gaat men na, op welke wijze de behaalde winst werd aangewend, dan krijgt men het volgende beeld:

TABEL 2.

Winstverdeling. (× f 1.000)

	Winst na afschrijving	Dividend	Tantièmes en opr. bew.	Vrije reserve	Bestemmings-reserve
1915/1920 ..	1.299 ¹⁾	683	199	417	—
1938	542	150	26	360	6
1939	638	150	26	413	50
1940/1945 ..	548	80	—	468	—
1946	1.939	120	7	1.400	419
1947	3.340	181	27	2.480	650
1948	2.567	190	28	2.200	150
1949	2.657	266	51	2.190	150

¹⁾ Na aftrek van oorlogswinstbelasting.

Uit deze tabel volgt duidelijk, dat er een algehele ommekeer heeft plaats gevonden in de uitdelingspolitiek. Het uitgekeerde dividend maakte bijv. in 1949 10 pCt uit van de netto-winst, tegenover 43 pCt in 1915/1920.

Voor een gedeelte was deze uitdelingspolitiek ongetwijfeld gedwongen. De dividendbeperking maakte nl. een hogere uitkering dan 9 pCt onmogelijk. Over 1949 zal, indien de dividendstop verzacht wordt, een dividend van 12 pCt worden uitgekeerd. Ter verklaring van het grote verschil in het uitbetaald dividendbedrag in 1915/1920 en na de tweede wereldoorlog, zij nog opgemerkt, dat niet alleen in eerstgenoemde periode het dividendpercentage veel hoger was, nl. gemiddeld 46 pCt per jaar, doch dat bovendien de nominale waarde der aandelen in 1934 werd gereduceerd van f 1.000 tot f 150. Het wettelijk maximum van 9 pCt komt, rekening houdend met de emissies die sindsdien plaatsvonden, overeen met slechts 3,1 pCt van de oorspronkelijke nominale waarde. Afgezien van de verzachting van de dividendstop zou een verhoging van het maximum ook tot stand kunnen komen, indien de n.v. gebruik zou maken van het onlangs ingediende wetsontwerp op de herkapitalisatie. Of zij dit zal doen is geheel onzeker; naast pro's zijn hierbij ook belangrijke contra's aan te voeren. Gezien haar reservepositie en haar winstcapaciteit mag herkapitalisatie van de „Oostzee“ in elk geval niet bij voorbaat worden uitgesloten.

Voor een gedeelte was er in de gevolgde matige uitdelingspolitiek echter ook stellig een vrijwillig element. Het uitkeren van dividenden van tientallen procenten ligt nu eenmaal niet meer in de lijn van de tijd.

De enorme reserveringen in de jaren na 1945 leidden tot een zeer aanzienlijke versterking van de n.v., waarin zich ten gevolge van de drastische reorganisatie van 1934 overigens reeds vóór de oorlog eerder het tegenovergestelde van „water“ bevond. De creditzijde van de balans per ultimo 1949 vertoonde hierdoor een geheel ander beeld dan die van 1939.

TABEL 3.

Creditzijde balans.

(x f 1.000)

	ultimo 1939	ultimo 1949
Aandelenkapitaal	1.500	2.213
Vrije reserves	1.369	11.421
Bestemmingsreserve	283	1.587
Hypothecaire lening	1.143	—
Crediteuren	445	2.932
Totaal	4.740	18.153

Bij beschouwing van het bedrag der vrije reserves moeten drie dingen in aanmerking worden genomen. In de eerste plaats werd in 1949 f 5.649.000 ten laste dezer reserve extra afgeschreven op de vloot. Men mag aannemen, dat een groot gedeelte van dit bedrag thans als „stille reserve” onder de activa schuilt. Anderzijds is niet de gehele vrije reserve ontstaan uit ingehouden winst uit de exploitatie afkomstig. In 1945 werd zij nl. vergroot met f 3.999.000, met welk bedrag de molestuitkeringen of boekwaarde der verloren gegane schepen overtroffen, terwijl zij in 1948 werd vergroot met f 647.000, zijnde het saldo van de rekening „vlootreconstructie grote vaart 1946” (welke rekening wel een soortgelijk karakter zal hebben) minus het bedrag der betaalde belastingen. In de derde plaats dient een niet onbelangrijk gedeelte van de reserve voor nog verschuldigde belastingen.

Vervolgens komen wij tot de vraag, hoe deze ingehouden winst in concreto werd aangewend. De debetzijde van de balans geeft hierover inlichtingen.

TABEL 4.

Debetzijde balans.

(x f 1.000)

	ultimo 1939	ultimo 1949
Vloot (incl. schepen in aanbouw) ..	2.663	6.455
Lopende reizen	79	720
Debiteuren	1.050	1.363
Beleggingen	648	6.795 ¹⁾
Kas	300	2.818
Totaal	4.740	18.151

¹⁾ Waarvan f 6.300.000 schalkstapier.

Uit deze cijfers volgt, dat de gereserveerde winsten zowel voor investering in de vloot als voor versterking van de liquiditeit werden gebruikt. Houden wij er rekening mede, dat op de boekwaarde van de vloot bovengenoemde extra afschrijving ad f 5,6 mln is toegepast en voorts, dat op een reeds besteld schip in de komende jaren nog ca f 3 mln zal moeten worden betaald, dan blijkt het accent — anders dan op het eerste gezicht uit de balans zou volgen — sterk bij de vlootaanschaffing te hebben gelegen.

De vlootaanschaffingspolitiek vormt de belangrijkste factor voor de ontwikkeling op langere termijn van een scheepvaartmaatschappij. Zo blijkt de reorganisatie van de „Oostzee” in 1934 bij nadere bestudering van de balansen en resultatenrekeningen vrijwel uitsluitend het gevolg te zijn geweest van in de jaren 1920/1922 gekochte schepen die eigenlijk nooit renderden toen de vrachtprijzen na 1921 instortten, en die in de deflatieperiode na 1931, toen het pond sterling wel doch de gulden nog niet gedevalueerd was, tot acute moeilijkheden aanleiding gaven.

De bovengenoemde grote liquiditeit van de onderneming vormt wel een voorbeeld van de voorzichtige aanschaffingspolitiek, die de Nederlandse scheepvaartmaatschappijen na de tweede wereldoorlog hebben gevoerd. In tegenstelling met de jaren 1918—1920 vond de aankoop van nieuwe schepen thans veel geleidelijker plaats. Achteraf beschouwd — dit kon de onderneming niet voorzien — was een sneller aanschaf ditmaal juist voordeliger geweest; de bouwprijs van nieuwe tonnage immers liep

na 1945 tot 1950 steeds verder op en wel in 5 jaar met 60 pCt, terwijl de vrachtprijzen weliswaar een daling ondergingen, maar niet in die mate, dat nieuwbouw onrendabel werd.

Tabel 5 geeft enige cijfers, die de situatie van de vloot weergeven.

TABEL 5.

Vloot.

	ultimo 1939	ultimo 1945	ultimo 1949
Aantal schepen	11	6	10
Aantal tonnen d.w. ...	79.250	41.675	81.467
Gemidd. leeft. in jaren	13,8	18,2	13,7

Bij een economische levensduur van de schepen van 20 à 25 jaar is een gemiddelde leeftijd van 13,7 jaar middellang te noemen. In het jaarverslag over 1949 wordt in dit verband opgemerkt, dat een begin werd gemaakt met de noodzakelijke vernieuwing van de vloot. Met opleveringstermijn Maart 1951 werd daartoe een nieuw motorschip besteld. Volgens een bericht in „Fairplay” werd inmiddels het oudste schip der maatschappij (bouwjaar 1920) verkocht. Hierna resteren in de vloot nog 4 oude schepen met bouwjaren resp. 1921, 1922, 1928 en 1930 en met een totale tonnage van 26.000 ton d.w. Op basis van de huidige bouwrijzen zou volledige vernieuwing dezer tonnage in totaal (inclusief het nog te betalen bedrag op het reeds bestelde schip) een bedrag van ca f 15 mln vereisen.

Per einde 1949 was een liquide surplus van f 8 mln aanwezig, terwijl er de laatste jaren jaarlijks ca f 2 mln werd gereserveerd. De mogelijkheid van de geleidelijke uitvoering van een dergelijk modernisatieprogramma met eigen middelen lijkt dus, met vernieuwing van de vloot sterk daalt en de interne financiering dus niet te sterk wordt aangetast, wel te bestaan.

Dat aan een zodanig programma anderzijds aanzienlijke risico's verbonden zijn voor het geval er wel een aanzienlijke vrachtdaling plaats mocht vinden; volgt uit de cijfers van tabel 6.

TABEL 6.

	1939	1949
Exploitatiesaldo „Oostzee” per ton d.w. van de vloot	f 13	f 41
Bouwrijzen nieuwe tonnage in Engeland per ton d.w.	f 115	f 450

Dezelfde verhouding van circa 1 op 10 als in bovenstaande tabel vinden wij voor de jaren 1937 en 1938. Het is dus geenszins zo, dat de huidige hoge bouwrijzen de scheepvaartondernemingen in staat stellen om de nieuwe schepen er bijzonder snel „uit te varen”. Het allesbeheersende element is hierdoor thans, evenzeer als in 1918—1920, het vrachtenpeil. Een catastrofale daling daarvan — welke momenteel in verband met de herbepanning overigens niet waarschijnlijk lijkt — zou er, evenals na de vorige wereldoorlog, toe moeten leiden, dat de vaste kosten op de nieuwe schepen niet zouden worden gedekt.

Men mag niet uit het oog verliezen, dat de huidige, op het eerste gezicht exceptioneel gunstige resultaten, voor een groot deel zijn te danken aan de aanwezigheid van vóór de oorlog tegen een vierde der huidige prijzen gekochte schepen. Wordt deze factor uitgeschakeld, dan was het bedrijf bij het vrachtniveau van 1949 ongeveer even winstgevend als in 1937—1939, gedurende welke periode de resultaten zeer gunstig, doch geenszins exorbitant waren.

Rotterdam.

J. C. BREZET.

AANTEKENING.

DE ONTWIKKELING VAN DE WERELDHANDEL
IN KATOENEN MANUFACTUREN.

In het Augustusnummer van „The Monthly Review of the World Cotton Situation”, een uitgave van het „International Cotton Advisory Committee”, is een uitstekend gedocumenteerd artikel van de hand van Drs H. J. Kuhlmeier gepubliceerd, hetwelk wij hieronder in verkorte vorm doen volgen.

Zoals onderstaande tabel duidelijk aantoonst, wordt een groot, doch afnemend gedeelte van de door katoenspinnerijen verbruikte katoen in de vorm van katoenen manufacturen uitgevoerd. Hoewel het katoenverbruik der spinnerijen in ieder geval tot aan het begin van de tweede wereldoorlog gestadig toenam, vertoonde de wereldhandel in katoenen manufacturen gedurende de laatste vier decennia een voortdurende daling. In het seizoen 1949/50 was het wereldverbruik van katoen door spinnerijen 35 pCt groter dan in 1909/13, hetgeen vrijwel overeenkomt met de procentuele stijging der wereldbevolking gedurende deze periode. De export van katoenen manufacturen daarentegen daalde over hetzelfde tijdvak met 49 pCt.

TABEL I.

Wereldkatoenverbruik door spinnerijen en werelduitvoer van katoenen manufacturen.

Jaar	Verbruik spinnerijen ¹⁾		Uitvoer v. katoenen manufacturen (ruwe katoen equivalent) ²⁾		Uitvoer in pCt van het katoenverbruik
	in duizenden balen	indexcijfers 1909/13 = 100	in duizenden balen	indexcijfers 1909/13 = 100	
1909/13 (gem.) ..	20.310	100	4.750	100	23
1924/28 (gem.) ..	24.760	122	4.330	91	17
1934/38 (gem.) ..	27.945	138	3.265	69	12
1948	26.700	131	2.025	43	8
1949 ³⁾	27.500	135	2.400	51	9

¹⁾ Oogstjaren eindigend op 31 Juli.

²⁾ Verondersteld is, dat gem. 2.000 yards* worden geproduceerd uit één baal katoen.

³⁾ Gedeeltelijk geraamd.

De vooroorlogse ontwikkeling.

Zoals bekend, kwam de vooroorlogse uitvoer van katoenen manufacturen grotendeels uit een relatief klein aantal landen, waaronder Japan en het Verenigd Koninkrijk, die tezamen $\frac{2}{3}$ van de totale werelduitvoer voor hun rekening namen, domineerden. Naast het begin of de voortzetting van de industrialisatie in de textielsector in een aantal landen in Latijns-Amerika, Azië en Afrika, was het belangrijkste kenmerk van de vooroorlogse periode de snelle groei van Japans textielpotentieel en -uitvoer, die dit land een positie bezorgde op vrijwel iedere markt. Na 1932 verdrong Japan als exporteur van katoenen manufacturen het Verenigd Koninkrijk van de eerste plaats.

TABEL II.

Procentueel aandeel van de belangrijkste exporterende landen in de totale uitvoer van katoenen manufacturen in 1936/38.

Japan (incl. Korea) ..	38,9	India/Pakistan	3,1
Ver. Koninkrijk	26,7	Rusland	3,1
Frankrijk	5,8	Duitsland	3,0
Italië	5,7	Nederland	2,9
Ver. Staten	3,9	België	2,2

Hoewel ten gevolge van de ontwikkeling der katoenindustrie in India en China de invoer der Aziatische landen een constante daling vertoonde (zie tabel III, 2de kolom), bleven deze landen de belangrijkste importeurs gedurende de jaren tussen de beide wereldoorlogen. Meer standvastig toonde zich Afrika, de tweede importeur op de ranglijst. Evenals in Azië daalde de invoer van katoenen manufacturen

van de landen op het Westelijk halfrond, vnl. Latijns-Amerika — de Braziliaanse markt verdween practisch — onder invloed van de voortschrijdende industrialisatie.

TABEL III.

Procentueel aandeel der continenten in de totale invoer van katoenen manufacturen gedurende 1934/38.

	In pCt van de totale invoer	Invoer 1934/38 in pCt van die van 1925/28
Azië	48,1	64,2
Afrika	20,7	104,5
Ver. Staten en Canada ..	2,7	88,0
Rest Westel. halfrond ..	14,1	81,0
Europa	10,0	58,7
Oceanië	4,4	118,0
Totaal	100,0	73,5

De invloed van de tweede wereldoorlog en de na-oorlogse ontwikkeling.

De tweede wereldoorlog en de na-oorlogse periode brachten veranderingen in de wereldhandel in katoenen manufacturen teweeg, welke als volgt kunnen worden samengevat.

1. De hergroeperingen van landen en het versterken of lossen worden der banden tussen de landen onderling, beïnvloeden zowel het totale volume als de verdeling van de wereldhandel. Zo is bijv. Indië na de verdeling in Indië en Pakistan een netto-exporteur geworden en Pakistan een netto-importeur.

2. De koopkracht van de meeste verbruikers is over het algemeen gesproken, uitgedrukt in reële goederen en diensten, geringer geworden. In dit verband kan worden vermeld, dat het wereldkatoenverbruik door spinnerijen momenteel naar schatting $4\frac{1}{2}$ à 5 mln balen lager is dan het zou zijn, indien het gemiddelde katoenverbruik per hoofd even groot was als voor de oorlog. Indien de economische omstandigheden zouden verbeteren en de effectieve vraag zou toenemen dan zou — vooropgesteld, dat de textielproductie in de importlanden zich niet zou uitbreiden — de wereldhandel een tendentie tot stijgen vertonen.

3. Zowel volume als verdeling van de wereldhandel in katoenen manufacturen worden ernstig beïnvloed door de schade, welke de textielindustrie gedurende de oorlog werd toegebracht. Deze factor is echter vnl. slechts van tijdelijke invloed. De textielproductie in deze landen herstelt zich nl. en er valt een tendentie tot terugkeer naar het vooroorlogse handelspatroon waar te nemen. Deze tendentie moet evenwel tezamen met de politieke hergroeperingen en de expansie der productie in importerende landen worden beschouwd, welke laatste structurele veranderingen in de wereldhandel teweeg zullen brengen.

Hoewel de wereldhandel in katoenen manufacturen belangrijk geringer is dan vóór de oorlog, is er, zoals onderstaande tabel doet zien, sprake van een zeker herstel. Volgens de momenteel beschikbare gegevens zal deze ontwikkeling zich in 1950 vermoedelijk voortzetten.

TABEL IV.

Omvang van de na-oorlogse handel in katoenen manufacturen.

Jaar	in mln yards*	Index 1936/38 = 100
1936/38 (gem.)	6.450	100
1947	3.800	59
1948	4.050	63
1949 ¹⁾	4.800	74

¹⁾ Gedeeltelijke raming.

De na-oorlogse verdeling van de uitvoer is nog steeds zeer verschillend van de vooroorlogse. Landen, zoals de Verenigde Staten en Brazilië, die in staat waren manufacturen te leveren om de direct na de oorlog bestaande behoefte te dekken, hebben een groter aandeel in de werelduitvoer dan voorheen. In 1947 bedroeg Amerika's aandeel ongeveer 40 pCt van de werelduitvoer en hoewel het sedertdien — o.a. als gevolg van het dollarkort, het herstel der vroeger exporterende landen en de devaluaties

van September 1949 — is gedaald, is het uitvoervolume van katoenen manufacturen der Verenigde Staten nog altijd minstens tweemaal zo groot als vóór de oorlog.

Op het Westeuropees continent was het herstel naar verhouding sneller dan in het Verenigd Koninkrijk, waar het tekort aan arbeiders vooral in Lancashire voelbaar was. Niettemin exporteerde laatstgenoemd land in 1949 ongeveer 52 pCt van het vooroorlogse quantum, waardoor het de grootste exporteur ter wereld werd, op de voet gevolgd door de Verenigde Staten. Daarna volgde Japan met een steeds kleiner wordende achterstand. Ook in India, dat zich na de afscheiding van Pakistân, waardoor de exportbasis werd versmald, vnl. op de uitvoer van katoenen manufacturen toelegt, breidt de uitvoer zich uit. Volgens mededelingen van enkele Oostafrikaanse markten zijn de manufacturen uit India lager in prijs dan de Japanse. Men verwacht, dat India's uitvoer vooral op markten met geringe koopkracht snel terrein zal winnen.

Speciale aandacht verdient de ontwikkeling in Japan. Zoals gezegd, haalt dit land Engeland meer en meer in. In het bijzonder gedurende de laatste 12 maanden steeg de Japanse uitvoer van katoenen manufacturen zeer sterk en volgens voorlopige ramingen zal dit land in 1950 wederom zijn plaats als grootste exporteur hebben herwonnen. Het aantal spindels in werking bedroeg eind Juni 1950 ca 3,7 mln; tegen 1953 hoopt men minstens 6 mln spindels te bezitten. Indien deze „target” wordt gehaald zou de Japanse uitvoer in de toekomst meer dan 1.600 mln yards² per jaar bedragen, tegen 2.500 mln yards² vóór de oorlog.

TABEL V.

Na-oorlogse werelduitvoer van katoenen manufacturen.

(in mln yards²)

Uitvoerlanden	Gem. 1924-28	Gem. 1934-38	1947	1948	1949	1950 *)
Japan ¹⁾	1.269	2.563	399	448	744	1.000
Ver. Koninkrijk	4.150	1.833	532	761	904	800
India	256	205	236	308	466	800
Verenigde Staten	529	234	1.492	940	898	500
Sub-totaal	6.204	4.685	2.659	2.457	3.012	3.100
Werelduitvoer	8.660	6.531	3.800	4.050	4.800 ²⁾	

¹⁾ Voor 1947 en 1948 in mln lineair yards.²⁾ Raming.³⁾ Alleen uitvoer over zee.

Decentralisatie en haar invloed op de wereldhandel.

De inkrimping van de wereldhandel in katoenen manufacturen op lange termijn is een gevolg van de sedert 1914 plaatsvindende uitbreiding der katoenindustrie in vele landen, die voorheen zeer belangrijke importerende landen waren. Het aantal spindels in Azië nam van 1913 tot 1938 toe van ca 9 mln tot ca 26 mln; het aantal spindels in Zuid-Amerika van 1,5 mln tot ongeveer 3 mln. Tezelfder tijd bestond er een algemene tendentie om productievere machines te gebruiken en in meer ploegen te werken. Daardoor begon in vele landen de productie de binnenlandse vraag te overschrijden, met het gevolg, dat deze landen van importeurs exporteurs werden, of minder importeerden dan voorheen. Uiteraard nam daardoor de concurrentie op de overblijvende importmarkten steeds scherper vormen aan, vooral door de daling van de vraag tijdens de depressie na 1929.

Gedurende de oorlog werd de uitbreiding der textielindustrie in die landen, die van hun leveranciers werden geïsoleerd, versneld. Eerstzigs werden de katoenspinnerijen in vele landen anderzijds beschadigd, een schade, die in de meeste landen reeds in aanzienlijke mate is hersteld. Na de oorlog zette zich de industrialisatie in vele landen van Latijns-Amerika, Afrika, het Midden en Verre Oosten

voort. Van omstreeks 1938 tot omstreeks 1950 nam het aantal spindels in voorheen importerende landen toe met ca 48 pCt.

Met het oog op het geringere na-oorlogse katoenverbruik per hoofd, mag worden verwacht, dat de wereldhandel in textielproducten zich, indien de economische omstandigheden verbeteren, zal uitbreiden. Niettemin is het duidelijk, dat vroeg of laat de gestadige expansie en de decentralisatie zullen leiden tot inkrimping van de wereldhandel. Dit brengt met zich, dat de binnenlandse markt van toenemende betekenis zal worden. Het logisch einde van deze ontwikkeling schijnt te zijn, dat het merendeel der landen uiteindelijk voldoende manufacturen zal produceren om de behoefte van de eigen beschermde markten te dekken. Onder deze omstandigheden zal het daaruit voortvloeiende geringe volume van de handel vnl. afhangen van de vraag naar specialiteiten en van speciale handelsovereenkomsten tussen de landen onderling. Iedere uitbreiding van de capaciteit boven de limiet der binnenlandse koopkracht zal over het algemeen worden geconfronteerd met een geringere vraag op de importmarkten, dan waarop oorspronkelijk werd gerekend, een omstandigheid, die aanleiding zou kunnen geven tot ernstige nationale en internationale complicaties.

Een groot deel der uitbreidingen vindt de laatste jaren plaats in gebieden, waar ruwe katoen wordt geproduceerd, hetgeen betekent, dat, tenzij het met katoen bebouwde areaal eveneens stijgt, de hoeveelheid katoen, die voor export beschikbaar is, zal verminderen.

Tenslotte zou de toenemende productie van synthetische vezels kunnen betekenen, dat uitvoer van katoenen manufacturen in zekere mate zou worden vervangen door uitvoer van „rayon” manufacturen.

Samenvatting en conclusie.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de wereldhandel in katoenen manufacturen een afnemende tendentie vertoont. Weliswaar zal het handelsvolume in 1950 dat van de andere na-oorlogse jaren, o.a. in verband met de gebeurtenissen in Korea, nog overschrijden, doch de „long term trend” is, gezien de steeds verder gaande decentralisatie, voortvloeiend uit de voortschrijdende industrialisatie van relatief „onontwikkelde” landen, beslist een dalende.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef de afgelopen week ruim. De laatste tijd vervallen er regelmatig grote bedragen aan schatkistpapier, waardoor de liquide middelen der banken voortdurend worden aangevuld. Voor zover de banken derhalve voor hun cliënten meer deviezen hebben te kopen dan te verkopen — hetgeen in verband met de groter stijging van de importprijzen dan van de exportprijzen en met de voorraadvorming van grondstoffen zeer zeker kan voorkomen — zullen hiermede samenhangende betalingen aan de circulatiebank tot minder spanning aanleiding behoeven te geven dan in maanden, waarin weinig schatkistpapier vervalt.

De disconto's vertoonden gedurende de verslagweek de voor ruime geldmarkten karakteristieke staffeling. De laatprijzen van de discontomakelaars waren de volgende: éénmaandspapier $1\frac{1}{8}$ pCt, twee- en driemaands $1\frac{3}{16}$, viermaands $1\frac{1}{4}$, zes- t/m tienmaands $1\frac{5}{16}$, elfmaands $1\frac{7}{16}$ pCt. Callgeld noteerde de gehele week $\frac{3}{4}$ pCt, waarop nog geld werd aangeboden.

De kapitaalmarkt.

Zoals uit onderstaand koersstaatje blijkt, vertoonde het koersniveau op de aandelenmarkt gedurende de verslagweek per saldo weinig verandering. Men kan niet

zeggen, dat de publicatie van de miljoenennota deze week het vuur van de inflatiestemming erg heeft aangewakkerd. Integendeel, de sinds enige weken uitgezaaide geruchten over een enorm hoge defensiebegroting, met bijbehorende tekorten, bleken schromelijk overdreven te zijn. Zeer zeker was er een tekort, doch het budget bezat gezinszins een zodanig inflatoir karakter, dat de aandelenkoersen uit hoofde daarvan nog een grote correctie naar boven behoeften.

In de discussies omtrent de loonsverhoging, die de laatste weken plaatsvinden, wordt nog al eens gesproken over de stijging, die het ondernemersinkomen de laatste jaren te zien geeft. In vele gevallen wordt dan gesteld, dat „het kapitaal” een groter wordend deel van het nationale inkomen krijgt en „de arbeid” een kleiner, waarmede gesuggereerd wordt, dat een loonsverhoging er best af kan zonder dat prijsverhoging nodig is.

Voor zover dit het inkomen van de aandeelhouders in publieke naamloze vennootschappen, m.a.w. beleggers betreft, moet deze suggestie als onjuist worden gekwalificeerd. In de eerste plaats geeft vergelijking met vóór de oorlog geen stijging, maar een daling van de aan het kapitaal toevallende quote aan.

Belangrijker echter is, dat onder ondernemersinkomen hier tevens de reserveringen zijn begrepen. Deze bedragen krijgen de aandeelhouders niet in handen en de redenering, dat zij er dan in de toekomst wel van profiteren moet als verouderd worden verworpen. Voor zover huidige investeringen immers tot toekomstige winsten leiden (hetgeen overigens vaak niet geschiedt) wordt van die winsten later wederom het overgrote deel wegbelast, opnieuw gereserveerd, eventueel in de vorm van tantièmes uitgedeeled, waarna aan aandeelhouders slechts een schamel restant wordt gelaten. Wanneer men derhalve de uitdrukking inkomen uit kapitaal opvat in de zin van het dagelijks spraakgebruik, is dit, reëel gemeten, gedaald. Het is juist deze daling, welke het heeft mogelijk gemaakt aan de factor arbeid, ondanks het verlies van welvaartsbronnen voor ons land (oorlogsverwoestingen, Indonesië) een t.o.v. vóór de oorlog gestegen reëel inkomen te geven.

	15 Sept. 1950	22 Sept. 1950
Aand. indexcijfers		
Algemeen	156,6	156,3
Industrie	221,2	220,1
Scheepvaart	164,4	163,7
Banken	124,8	125,0
Indon. aandelen	75,4	58,3
Aandelen		
A.K.U.	174½	174½
Philips	232½	232
Unilever	234	230
H.A.L.	172	172
Amsterdam Rubber	137½	139¾
H.V.A.	126	126¾
Kon. Petroleum	308	299
Staatsobligaties		
2½ pCt N.W.S.	79	79 ⁷ / ₁₆
3—3½ pCt 1947	97	97 ¹ / ₁₆
3 pCt Invest. Certif.	97	97 ¹ / ₈
3 pCt Dollarlening	99	98 ¹⁵ / ₁₆

J.C.B.

DE BELGISCHE GELD- EN KAPITAALMARKT IN AUGUSTUS 1950.

Geldmarkt.

De politieke gebeurtenissen in binnen- en buitenland en de recente prijsstijgingen op de grondstoffenmarkten hebben in de loop van Augustus op de geldmarkt een vrij scherpe reactie veroorzaakt. De houding van het publiek heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Niet alleen

nam de liquiditeitsvoorkeur toe (hetgeen tot op een zekere hoogte eveneens het gevolg was van een normaal seizoenverschijnsel, nl. de vakantieperiode), maar daarbij kwam een werkelijke koopwoede, die de omzetten in de handel in belangrijke mate de hoogte deed ingaan. De banken hadden het zodoende dubbel druk. De terugtrekkingen van deposito's waren weliswaar niet belangrijk. Daartegenover stond nochtans een vrij sterke toename van de vraag naar verbruikscrdiet en een verhoogde benutting van de toegestane kredietlijnen vanwege industriële en handelaars. De handelwijze van deze laatste werd in hoge mate bepaald door de stakingen aan de haven van Antwerpen, die hun tijdelijk er toe noopte het aanhouden van hogere voorraden van afgewerkte producten te financieren. Maar ook het vooruitzicht van nakende prijsstijgingen zette er hen toe aan, hun voorraden grondstoffen en ongeleverde producten in de mate van het mogelijke op te drijven. De stakingen aan de haven van Antwerpen waren er eveneens oorzaak van, dat het mali op de betalingsbalans in Augustus aanzienlijk verhoogde, hetgeen duidelijk uit de evolutie van de goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank is gebleken.

Goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank van België.

(in miljoenen franken).

Volgens balans per	Goud-voorraad	Netto deviezen-tegoeden	Totaal *)	Totaal *)
29 Juni 1950	29.058	8.896	37.954	37.954
27 Juli 1950	28.506	8.086	36.592	36.592
31 Aug. 1950	32.132	5.272	37.404	33.370
7 Sept. 1950	31.083	5.688	36.771	32.737

*) De herschatting van de goud- en deviezenvoorraad krachtens de wet van 10 Augustus 1950 is in de totalen begrepen.

*) De netto-vermeerdering van de goud- en deviezenvoorraad ingevolge vermelde herschatting werd in de totalen voor 31 Augustus en 7 September geëlimineerd.

De daling van het goud- en deviezenbezit heeft niet kunnen beletten, dat de geldomloop van de Nationale Bank verder de hoogte inging. De liquiditeitsbehoeften van de Schatkist en van de depositobanken waren van zulkdanige omvang, dat zij het effect van het dalende goud- en deviezenbezit op de geldomloop van de circulatiebank ruim compenseerden.

De verstoring van de normale verhoudingen op de geldmarkt gaf op 9 September aanleiding tot een ingrijpen van de Overheid. De discontovoet van de Nationale Bank werd met ingang van 11 September van 3½ pCt gebracht op 3¾ pCt. Meteen kwam geheel het renteschema op de geldmarkt haast onmiddellijk 0,5 pCt hoger te liggen. De rentevoet voor daggeld bleef echter op 1½ pCt behouden. De heer Frère, gouverneur van de Nationale Bank, verkreeg tevens vanwege de private depositobanken de toezegging, dat zij zouden overgaan tot een beperking van het verbruikskrediet en tot het vermijden van kredietverlening voor speculatieve doeleinden.

Op de vrije goudmarkt werd een scherpe hausse genoteerd. De sovereign steeg van nagenoeg 620 op einde Juli tot 675 op 7 September. De noteringen van de meeste deviezen bleven vrijwel onveranderd.

Het wetsontwerp inzake de herschatting van de goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank als gevolg van de muntaanpassingen van September 1949 werd door het Parlement op 10 Augustus jl. goedgekeurd (Staatsblad van 12 Augustus). De rekening van de Schatkist bij de Nationale Bank werd voor de netto-opbrengst van de herschatting (frs 4.034 mln) dadelijk gecrediteerd, hetgeen tot gevolg had, dat de voorschotten van de circulatiebank aan de Schatkist een stuk werden weggebracht van het overeengekomen plafond van frs 10 mrd, waartoe ze in Augustus gevaarlijk dicht waren genaderd. Op 10 Augustus bedroegen die voorschotten inderdaad frs 9.967 mln. Het Ministerie van Financiën zal te gepaster tijde

bekend maken, welke investeringsuitgaven met de opbrengst van de herschatting zullen worden gefinancierd (zie vorig overzicht in „E.-S.B.” van 16 Augustus 1950).

Kapitaalmarkt.

Een paar uitgaven van nieuwe aandelen ging vlot van de hand. In de obligatiesector werd geen nieuw papier aangeboden.

Op de markt van de uitstaande leningen waren de bewegingen niet sterk. Over het algemeen vertoonde de markt een dalende tendentie, wat niet belette, dat bijv. de 4 pCt Geünificeerde Schuld gedurende de eerste helft van de maand steeg van 91,05 (einde Juli) tot 91,45 en verder op dit peil bleef tot aan het einde van de maand. De koersen van de meeste schatkistcertificaten, de kasbons van steden en parastatale instellingen en de industriële obligaties lagen op het einde van de maand toch iets lager dan bij het begin. Het gemiddeld rendement van de perpetuële staatsfondsen steeg van 4,42 pCt op einde Juli tot 4,43 pCt op einde Augustus, dat van Schatkistcertificaten met een looptijd tussen 6 en 10 jaar van 4,68 pCt tot 4,70 pCt en dat van industriële obligaties met een looptijd tussen 16 en 20 jaar van 5,57 pCt tot 5,58 pCt.

De dalende tendentie van de obligatiemarkt, die in de tweede helft van Augustus langzamerhand groeide, kreeg in het begin van September een meer uitgesproken karakter, vnl. toen de verhoging van de discontovoet van de Nationale Bank en de daarmee gepaard gaande algemene

verhoging van de rentevoeten op de geldmarkt bekend geraakten. Het blijkt, dat het Rentefonds de koersen thans ook vrijer laat fluctueren dan bijvoorbeeld het geval is geweest in de loop van de tweede helft van Augustus.

De aandelenbeurs ging na de ontspanning van de binnenlandse politieke toestand langzaam maar zeker de hoogte in. Aanvankelijk stonden de koloniale fondsen en de fondsen van de metaalnijverheid het meest in trek, maar verder in de maand sloeg de hausse over op de steenkolenmijnen en de textielwaarden. Het gemiddeld koerspeil steeg in de loop van Augustus met 6,2 pCt. Ook de omzetten namen opnieuw toe (frs 46,8 mln per dag in Augustus tegenover frs 40,9 mln in Juli). De stijging van de rentevoet op de geldmarkt blijkt nochtans enigszins remmend te werken op de transacties van de termijnbeurs. Bij de eerste liquidatie van September werden reportvoeten genoteerd gaande van 7 tot 8 pCt.

Koerspeil op de aandelenbeurs te Brussel.

(indices basis 1936-'38 = 100).

	30-6-'50	31-7-'50	31-8-'50
Industriële aandelen	168	161	177
Openbare nutsbedrijven	148	139	142
Financiële instellingen	125	119	122
Koloniale aandelen	273	284	292
Gemiddeld koerspeil	181	177	188

Brussel.

V. VAN ROMPUY.

STATISTIEKEN.

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾.

STAAT I.

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Juli 1950	Raming jaar 1950
Loonbelasting	70,1	65,2	24,2	71,4	66,9	16,4	82,7	396,5	560,0
Dividendbelasting	1,6	5,6	2,3	2,0	3,1	4,1	15,6	34,3	45,0
Commissarissenbel.	0,7	0,6	0,2	0,8	0,3	0,2	1,4	4,2	6,5
Vereveningsheffing	24,2	24,6	8,7	25,5	22,9	6,2	26,7	138,8	210,0
Rechten op de invoer	28,4	26,9	34,7	30,5	41,4	42,4	47,6	251,9	300,0
Statistiekrecht	0,7	0,8	1,2	0,9	1,0	1,1	1,0	6,7	7,0
Bijzond. Wijnbelasting									0,0
Accijns op zout	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,1	0,2	1,6	7,0
Accijns op gedistilleerd	7,5	6,7	8,3	7,2	7,5	8,1	8,6	53,8	90,0
Accijns op bier	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	2,3	2,0	10,5	16,0
Accijns op suiker	8,4	8,2	8,1	6,8	7,7	7,8	8,0	55,0	80,0
Accijns op tabak	24,1	19,2	24,4	15,1	19,5	20,8	20,2	143,4	190,0
Belast. op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,7
Omzetbelasting	86,1	96,2	60,5	86,1	88,8	50,4	90,1	558,2	800,0
Rechten van zegel ^{*)}	1,3	1,6	1,7	1,6	1,5	1,9	1,8	11,4	13,0
Rechten van registratie	4,6	2,7	3,3	2,7	3,2	3,3	2,7	22,6	35,0
Rechten van successie, enz.	5,9	4,8	6,1	5,9	5,3	6,3	5,5	39,9	65,0
Motorrijtuigenbelasting	2,8	2,9	3,0	8,6	5,6	3,7	3,7	30,3	40,0
Totalen	267,8	267,6	188,4	267,0	276,0	175,2	317,6	1.759,6	2.470,2
^{*)} Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissio'naris in effecten ..	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3			

STAAT II.

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Juli 1950
Inkomstenbelasting	42,2	43,8	62,5	65,8	82,7	87,0	81,6	465,4
Vermogensbelasting	3,1	3,3	5,3	3,9	6,0	8,4	8,0	37,9
Vennootschapsbelasting	44,9	51,4	60,1	25,4	22,0	17,8	8,6	230,2
Grondbelasting ¹⁾	7,8	3,8	1,9	1,2	2,0	5,5	8,1	30,3
Personele belasting ¹⁾	5,6	6,5	7,8	6,2	7,3	7,3	4,8	45,4
Ondernemingsbelasting ¹⁾	14,0	17,4	26,7	18,5	29,7	34,3	29,8	170,4
Totaal	117,5	126,0	164,3	121,0	149,6	160,3	140,9	979,6

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

¹⁾ Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT III. Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1950. × f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Juli 1950	Raming jaar 1950
Vermogensbelasting ..	7,3	6,8	5,8	5,1	4,6	4,2	3,8	37,6	150,0
Vermogensheff. ineens	3,9	3,5	3,4	2,2	2,3	2,9	2,5	20,7	50,0
Betaald als volgt ¹⁾ : uit zekerheidstelling uit geblokkeerd geld en inschrijvingen Groot- boek 1946	0,3	0,4	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,7	
uit overige geconsoli- deerde staatschuld met vrij geld	9,7	13,3	4,0	2,0	1,0	3,0	1,0	34,0	
	— 1,7 ²⁾	— 5,8 ²⁾	3,0 ²⁾	3,0	3,0	2,0	4,0	7,5	
	2,9	2,7	1,6	1,8	2,6	1,6	2,2	15,4	

¹⁾ Benaderende cijfers.²⁾ Incl. correcties voor voorgaande perioden.
STAAT IV. Aanslagregeling der kohlorbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾. × f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1949 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1949	In Jan. t/m Juli '50 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1949/1950	In Jan. t/m Juli '50 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1950/1951	Totaal ontvangen in Jan. t/m Juli 1950 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Juli 1950
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting ..	549,4	623,7	0,8	465,4	708,6
Vermogensbelasting ..	29,0	69,0	0,0	37,9	60,0
Vennootschapsbelast.	143,6	12,2	220,8	230,2	121,8
Grondbelasting ²⁾	17,0	0,2	59,9	30,3	46,7
Personele belasting ³⁾	29,7	25,8	0,0	45,4	10,2
Ondernemingsbelasting ³⁾	214,7	183,2	12,1	170,4	239,6
Totaal	983,3	889,7	293,7	979,6	1.187,0
Vermogensaanwasbelasting + vermogensheffing ineens ..	385	— 26		58	301

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 — 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.³⁾ Bij de buitengewone middelen komt geen boekings-tijdvak voor.
STAAT V. Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohlorbelastingen. × f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1949	Opgelegd t/m ult. Juli 1950 boekings-tijdvak 1949/1950	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Juli 1950 boekings-tijdvak 1950/1951
Inkomstenbelasting	700,0	643,7	740,0	0,8
Vermogensbelasting	55,0	69,6	60,0	0,0
Vennootschapsbelasting	175,0	362,9	250,0	220,8
Grondbelasting ¹⁾	30,0	88,8	30,0	18,4
Personele belasting ¹⁾	24,0	66,1	24,0	0,0
Ondernemingsbelasting ¹⁾	55,0	261,2	100,0	0,7
Totaal	1.039,0	1.492,4	1.204,0	240,7

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.
TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.
Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe één maal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie), terwijl bovendien de wijze van betaling is aangegeven.

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1950 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteuren-administratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1949 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1949/'50 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1950 in het boekings-tijdvak 1950/'51.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld — exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
 (Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeft bij corr. resp. in het buitenland en buitelandse betaalmiddelen	Voorschotten in rekort (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	153.109	2.744.151
14 Aug. '50	885.788	247.224	954.121	53.710	2.837.409
21 Aug. '50	886.072	320.159	904.774	51.553	2.824.438
28 Aug. '50	886.369	341.414	895.699	54.449	2.846.518
4 Sept. '50	886.641	305.337	950.193	50.840	2.873.000
11 Sept. '50	886.912	338.902	927.352	52.994	2.818.903
18 Sept. '50	887.265	298.466	973.025	50.546	2.773.298
25 Sept. '50	889.492	335.456	964.666	54.274	2.757.921

Saldi in rekening courant

Data	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde circuli. banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46						
14 Aug. '50	346.097	1078.471	1.648	45.353	475.309	421.491
21 Aug. '50	310.563	1162.059	1.639	53.079	495.578	384.697
28 Aug. '50	280.918	1209.584	1.637	48.855	507.664	338.792
4 Sept. '50	212.995	1209.584	1.635	44.312	545.025	371.260
11 Sept. '50	269.782	1209.584	1.633	51.825	553.166	369.572
18 Sept. '50	271.260	1209.584	1.633	47.208	563.281	397.847
25 Sept. '50	257.542	1209.584	1.631	50.534	584.146	406.934

Vacatures

De Gedeputeerde Staten van Overijssel roepen sollicitanten op naar de op 1 Januari 1951 vacerende betrekking van:

REFERENDARIS OF ADMINISTRATEUR

(Chef van de 4e Afdeling der Griffie).

Jaarwedge f 6.000.- — f 7.440.- met 6 eenjaarlijkse verhogingen van f 240.- resp. f 7.200.- — f 8.640.- met 6 eenjaarlijkse verhogingen van f 240.-

Gezegelde sollicitatiestukken binnen veertien dagen na de verschijning van dit blad in te zenden aan de heer Commissaris der Koningin in de Prov. Overijssel. Persoonlijk bezoek alleen na oproeping.

Diversen

Luxe Landhuizen te Epe (Geld.) „De Parel der Veluwe”

Nog één dubbel landhuis beschikk., gel. temidden der bossen en voorz. van alle comfort als: c.v., parket, Bruynzeelkeuken, k. en w. str. water.

De prijzen der woningen: f 36.000 en f 38.000 met inbegrip van pl.m. 2500 m² bosgrond. Ruime hyp. beschikk. De woningen zijn eind Nov. a.s. te betrekken. Vest. verg. gegar. Voor volledige inlichtingen:

Bouwbur. MOS & VAN HARMELEN, Directie kantoor Den Haag, Arabislaan, Tel. 396099.

Grote gerenommeerde Machinefabriek en Constructiewerkplaats te Surabaia

vraagt

1. EEN COMMERCIËEL-ADMINISTRATIEF DIRECTEUR

niet ouder dan 45 jaar, die de nodige capaciteiten bezit om het beheer van het gehele bedrijf en met name de administratie-afdeling op zich te nemen.

Ook een ingenieur, mits organisator en mensenkenner en administratief goed geschoold, komt natuurlijk voor deze topfunctie in aanmerking.

2. EEN WERKTUIGKUNDIG INGENIEUR

leeftijd 25—35 jaar, bij voorkeur ongehuwd, als assistent en toekomstig opvolger van de Onderdirecteur, beschikkend over enige algemene technische ervaring en met commerciële aanleg.

Voor beide functies eigenhandig geschreven sollicitaties met vermelding van leeftijd, gehuwd of ongehuwd, opleiding en levensloop, met een pasfoto zenden aan:

„DE INDUSTRIE”, — RIJNSTRAAT 14, — 's-GRAVENHAGE.

STUDEBAKER CHAMPION '47, verwarming, defroster, rolhoes en alarminstall., zéér goed onderh., 60.000 km. gel. desk. onderz. toegest., direct van le eigenaar. Tel. 99250-A'dam. Br. onder no. ESB 1835, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Vrij te aanvaarden HELFT VAN DUBBEL LANDHUIS, met grote tuin. Te bevr. Kolonieweg 14, Soest Zuid.

SOLIED HERENHUIS te koop aangeboden in Utrecht voor zelfbewoning, vrij opleverbaar, bev. 8 kamers, vóór- en achtertuin, op zeer goede stand, omg. Wilh. park. Prijs f 28000. Hyp. desgew. beschikk. Br. onder no. ESB 1844, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

MAAKT GEBRUIK
VAN DEZE RUBRIEK

Beschikbare krachten

DOCTORANDUS ECONOMIE

bedrijfsecon. richting, 31 jaar, alg. ontw., praktische ervaring, representatief voorkomen, zoekt verantwoordelijke functie in bedrijfsleven of bij particuliere instelling. Financiële deelname eventueel mogelijk. Br. onder no. ESB 1840, bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

ECONOMISCH DOCTORANDUS

bedrijfsecon. richting, 26 jaar, onlangs afgestudeerd, met pr. referenties, zoekt zo spoedig mogelijk passende werkring met goede vooruitzichten. Event. uitzending geen bezwaar. Br. onder no. ESB 1839, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

JURIST-ECONOOM

sinds vele jaren werkzaam op het gebied belangenbehartiging bedrijfsleven, administratief onderlegd, bewerkster leerboeken Handelskennis en Handelsrecht, zoekt wegens opheffing Vakgroep, waarvan secretaris, werkring bij onderneming of organisatie, c.q. secretariaat ondernemersorganisatie. Br. onder no. ESB 1836, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.